

Αρ 8.9 και 10.

Έτος Α΄.

Εκδίδεται ἅπας ἡ δὲ
τοῦ μηνὸς τιμὴ συνδρο-
μῆς ἐντὸς τοῦ κράτους
κατ' ἔτος Δραχμ. 13

Καθ' ἑξαμηνίαν 6, 50

Διὰ τοὺς ἐκτὸς τοῦ
κράτους κατ' ἔτος 16

Καθ' ἑξαμηνίαν 8

Επιστάται τῆς συνδρο-
μῆς ἐντὸς τοῦ κράτους οἱ
Κ Κ Δημοδιότατοι.

Ἐκτὸς τοῦ κράτους οἱ
Κ Κ Πρόξενοι τῆς Ἐλ.
Κυβερνήσεως.

Τιμὴ καταχωρήσεως δια-
τριβῶν φιλολογικῶν, Ἀγ-
γελιῶν, βιβλίων κτλ. ὅσα
ἀποδέλπουν ἰδιαιτέρον
συμφέρον λεπτὰ 10 ἀνὰ
σίχον ἀπὸ σοιχεῖα 50.

1859

Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ.

Πηγὴ καὶ ῥίζα καλοκάγαθίας τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας —
Μεγάλῃ τοι ῥοπή ποδὲς ἀρετῆς κινήσιν ἔστιν ἔθνη, καὶ
παιδεῖται, καὶ διδασκαλαὶ καὶ βίωσι ἀγαθαί

Πλουτ. περὶ παιδῶν ἀγωγῆς.

16 Ἀπριλίου — 31 Μαΐου.

Περὶ ἠθικῆς ἀνατροφῆς.

Ἄφου εἰς τὰ προηγούμενα διήλθομεν τὰ περὶ φυσικῆς
ἀνατροφῆς, μένει τώρα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς ψυχικῆς.
Ἵπεδαιρέσαμεν δὲ ταύτην εἰς διακονητικὴν, εἰς αἰσθηματι-
κὴν καὶ εἰς ἠθικὴν (ἴδε σελ. 10), καὶ πρῶτον λαλῶμεν
περὶ τῆς τελευταίας.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὀρμὰς, κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας, καὶ πά-
θη, τὰ ὅποια τὸν καταβιάζουσιν εἰς τῶν ἀλόγων κτηνῶν
τὴν κατάστασιν, ἂν δὲν διευθετηθῶσιν ἀπ' ἀρχῆς διὰ συντό-

νου και επιμονου επιβλεψως, η διευθυνσεως τακτικης, ητις κατορθουται δια της ηθικης ανατροφης, ηγουν της εξασκησεως εις τας καλας εξεις.

Αφου ο ανθρωπος ειναι προικισμενος με αυτοπραϊρετον θελησιν, πρεπει να μαθη και να πρασση το καλον και το δικαιον κατα πεποιθησιν, οχι κατα τινα βίαν η πειθανάγκην. Δια φόβον των ποιων πραττομεν πράξεις νομίμου, ηγουν διατασσομένας υπό του νόμου, κατα πειθανάγκην μόνον παρά την προαίρεσιν ημών, διότι δεν έχομεν την πεποιθησιν, ότι ούτω χρεωστούμεν να προαιρώμεθα και να πράσσωμεν. Η προαίρεσις γεννάται από την πεποιθησιν η δε πεποιθησις δια του λόγου έπεται άρα ότι εις την ηθικην ανατροφήν δεν δυνάμεθα να κατορθιώσωμεν τίποτε βάσιμον και στερεόν, ειμή δια της πειθοϋς αποτεινόμενοι εις το λογικόν, δια να εμπνεύσωμεν την πεπαίθησιν δια του λόγου. Αλλά το λογικόν βαθμηδόν αναπτυσσόμενον τελειοποιείται, ως μερις ηλικίας πλέον προχωρημένης παρά την νηπιακήν· αν δ' ημεϊς παραβλέψωμεν νηπιόθεν τους τροφίμους να πραττωσιν ότι και όπως τύχωσι, περιμένοντες τον καιρόν της γνωσικότητος αυτών δια να τους πείσωμεν εις τα καλά, κινδυνεύουσιν έως τότε ν' αποκτήσωσι πολλὰς κακίας, τὰς ο ποίας και άφ' ους τους έλθη το λογικόν δυσκόλως θέλουσιν δυνηθῆν ν' άφῆτωσιν. Η εξεις ειναι δευτέρα φύσις· και εκ της ιδίας ημών πείρας έλαστος γνωρίζωμεν ότι όσα εξ άπαλων ονύχων έτυνευθίσθημεν, δεν ηδυνήθημεν εύκόλως ν' απομάθωμεν ουτε εις την προβεθηκυϊαν ηλικίαν. Εις τὰς καλας λοιπόν εξεις και ωφελίμους εις την ζωην συμφέρει εκ νηπιότητος να γυμνάζωμεν τὰ παιδία και παρά την θέλησιν αυτών μέχρι της γνωσικότητος αυτών· τότε δε έννο-

ούτα τους λόγους και διακρίνοντα το συμφέρον θέλουσιν προσλάβει και την πεποιθησιν εις την πράξιν του καλού, δια την προκύπτουσαν εξ αυτού ωφέλειαν.

Και οι γονεϊς λοιπόν και οι διδάσκαλοι χρεωστούν να μεταχειρίζονται επί των παιδιών και την πειθανάγκην, με ημερότητα μὲν, αλλά και με επιμονήν εις όσα εκείνα δια την άγνωσίαν των δεν πείθονται. Όπου η ύπακοη απαιτείται ανυπερθέτως δια να προληρηθῆ εις κίνδυνος, εκεί και η προσαγή πρεπει να ηναι απόλυτος και άπαραβάτος. Εις τὰς άλλας περιστάσεις έμπορει να τροποποιηται, ως να διαφυλάττηται άπρόσβλητος η διδασκαλικη η η πατρικη εξουσία· να φαίνεται δε ότι δίδεται πάντοτε προς το συμφέρον του προσχόμενου. Η πειθανάγκη πρεπει να παύτη, άφ' ου καιροϋ η θελησις άρχεται να ενισχύηται υπό του όρθου λόγου· τότε πρεπει ν' αποτεινώμεθα εις το λογικόν και εις το αισθητικόν υποκινούστας την φιλοτιμίαν και πείθοντας την θελησιν δια του λόγου· ούτω δε δυνάμεθα να μορφώσωμεν ανθρώπους λογικούς και ενσρέτους, και όχι πονηρούς η άδραποδώδεις. Δια του λόγου δυνάμεθα να καταστήσωμεν τον ανθρωπον χρηστοθή, όταν τῷ παραστήσωμεν όπόσον καρδίζη, όταν διάγη κατα τους κανόνας τους διδομένους εις αυτον· όταν τον καταπείσωμεν, ότι εναντία διαγωγή του επιφέρει ονειδος, ανυποληψίαν, τὸ μῖτος και την αποστροφήν των άλλων. Διεθετίζωμεν εν γένει την θελησιν δια του λόγου αποδεικνύοντες το συμφέρον και άτύμφορον, δια του αισθηκτικου, δια της συνειδήσεως, δια της θρησκείας, δια των καλων παραδειγματων, δια των ποιων και των αμοιβων.

Ο διδάσκαλος θελει δυνηθῆν να επιτύχη την ηθικην ανα-

τροφήν τῶν μαθητῶν του, ἂν ἀναπτύσῃ συχνάκις τὴν ἔννοιαν τῶν ἱστορικῶν διηγημάτων τῶν θεοπνεύτων γραφῶν, καθὼς ἀκόμη καὶ τῶν διαφόρων συμβεβηκότων τῆς ζωῆς, τῶν ὁποίων καὶ αὐτὰ τὰ παιδιά τυχαίνουσι νὰ ἦναι αὐτόπται μάρτυρες. Ἀνερευθῶν αὐτὰ ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἔποψιν καὶ ἐφαρμόζων εἰς τὰ τῆς ἠθικῆς θέλει διδάξει τοὺς μαθητὰς τοῦ τὴν ὑπάρξιν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ προνοητοῦ τοῦ παντός, τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πρὸς τὸν Θεὸν σέβας, τὴν πρὸς πρὸ τὸν πλησίον ἀγάπην, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ πάσης ἀδικίας καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων. Εἰς τὴν θρησκείαν ἔχει ἡ ἠθικὴ τὸ μέγιστον αὐτῆς ὑποσφίγμα· ὅθεν οἱ διδάσκαλοι χρεωστῶσι νὰ μὴν ἀφίνωσι σπέρματα ἀπιστίας εἰς τὴν καρδίαν τῆς νεολαίας, καθὼς οὔτε φαντισμοῦ καὶ δεισιδαιμονίας· διότι αὐτὰ βλαστάνοντα ἀποπνίγουσι πᾶν αἶσθημα ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Αἱ ποιναὶ καὶ αἱ βραβεύσεις εἶναι πλάγιον βοήθημα εἰς τὴν ἠθοποιίαν καὶ ὡς τοιοῦτον πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα αὐτὸ εἰς ἐρεθισμὸν τῆς φιλοτιμίας. ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἦναι τοιοῦτον σύστημα αὐτῶν, ὥς νὰ προλαμβάνῃ ὅλα τὰ σφάλματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμπορεῖ νὰ ὑποπέσῃ ὁ μαθητής. Δὲν ἤθελεν εἰσθεῖν ἄσκοπον μάστιγα τὸ νὰ ἀφίνετο ὁ μαθητής νὰ ὑποπίπτῃ ἐνίοτε εἰς τινὰ σφάλματα καὶ ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου, ὥς νὰ εὐρίσκη οὗτος τὸν καιρὸν, δοκιμάζων τοιουτοτρόπως τὸν σφάλλοντα, νὰ τὸν νουθετῇ ἀποδεικνύων τὸ ἥθος καὶ τὰς συνεπίαις τῶν πράξεων· ἀλλ' ἡ δοκιμασία αὕτη πρέπει νὰ γίνηται σπανίως καὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς διὰ νὰ μὴ φέρῃ βλάβην ἀντὶ ὠφελείας.

Αἱ ποιναὶ καὶ αἱ βραβεύσεις πρέπει νὰ ἦναι κανονισμέναι καὶ γραπταί· τοιοῦτρόπως γινόμεναι γνωσταὶ εἰς ὅλους φυλάττονται καὶ ἀκριβέστερον, καὶ ὁ διδάσκαλος ἔχει τότε τὸ μέσον τοῦ νὰ ἦναι καὶ νὰ φαίνεται δίκαιος εἰς ὅλους· ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴν ἦναι μερολήπτως ἢ θυμώδης. (*)

Αἱ βραβεύσεις σκοπὸν ἔχουσι νὰ κινήσι τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἐρεσιν καὶ πρᾶξιν τοῦ καλοῦ· αἱ δὲ ποιναὶ εἰς τὸ νὰ διατηρῶσι τὴν εὐταξίαν καὶ νὰ καταστέλλωσι τοὺς δυσηθίους· αἱ ὑπερβαίνουσαι τὸν σκοπὸν τούτον εἶναι ἀνωφελεῖς, καὶ ἐπομένως παντάπασι περιτταί.

Οἱ ἔπαινοι καὶ οἱ ψόγοι εἶναι μέσον ἰσχυρὸν εἰς διέγερσιν τῆς φιλοτιμίας πρὸς τὸ καλὸν, ἀλλὰ προσηκόντως, δικαίως καὶ ἀμερολήπτως γινόμενοι.

Οἱ ἔπαινοι πρέπει νὰ δίδωνται μᾶλλον ὡς σημεῖον ἐννοίας καὶ ἀγάπης εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς ἔχοντας προτερήματα τῆς καρδίας καὶ κλίσιν πρὸς τὴν ἀρετὴν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τοὺς διακρινόμενους διὰ τὴν φυσικὴν ἀγγίνοιαν καὶ ἐπιμέλειαν ὅ διὰ τὰ φυσικὰ ταῦτα προτερήματα προσδεδύων, ἢ διότι ἔχει καὶ ἄλλους ἐπιβλέποντας ἰδίως καὶ ὀδηγοῦντας τὴν προόδον του, δὲν εἰνακίσιων ἐπαίνων ἄξιος μὲ ἄλλον τινὰ προκόπτοντα, ἀλλὰ στερηθέντων αὐτῶν τῶν βοηθημάτων. Ἐκτὸς τούτου ὁ ἀδύνατος καὶ ἀβοήθητος ἔχει χρεῖαν ἐπαίνου πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ μετρίως εὐδοκιμῶν· ἐνῶ ὁ δυνατὸς καὶ βοηθούμενος πρέπει νὰ ἐπαινεθῇ μόνον εἰς τὰς σημαντικὰς του προόδους.

(ἀκολουθεῖ.)

(*) Ἴδε τὴν ἐξήγησιν τοῦ Σαραζίνου Κεφ. II'.

Περὶ διδακτικῆς ἐν γένει.

(Συνέχεια ἴδ. Σελ. 82.)

Ὅποια γενικῶς ἀπαιτοῦνται κατὰ
πρῶτον παρ' ἐκάστου ἐπιθυμοῦντος νὰ
μετέλθῃ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα.

§ 7 Πρὸ πάντων κάνεις νὰ μὴ θελήσῃ ἐν γνώσει νὰ ἐπαγγε-
λθῇ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, χωρὶς πρῶτον νὰ ἐσπού-
δασε καὶ νὰ ἔμαθεν ἀκριβέστατα, ὅπερ μέλλῃ νὰ διδάξῃ, ἢ
χωρὶς νὰ ἐνόησῃ τὰς ἐλλείψεις του καὶ μὲ ποίαν φιλοπονί-
αν καὶ ὑπὸ τίνας περιστάσεις δύναται νὰ τὰς προσαναπλη-
ρώσῃ, διὰ νὰ ἐπαρκῆ τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν
κατὰ καιρὸν μαθητῶν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν αἱ γνώσεις του
πρέπει νὰ μεταδίδονται εἰς τοὺς μαθητὰς του, καὶ αὐτοὶ
νὰ ἐπωφελοῦνται ἀπὸ τὴν ἱκανότητα καὶ ἐπιδεξιότητά του,
διὰ ταῦτα ὁμοῦ μὲ τὸ μέσον τῆς διδασκαλίας χρειάζεται
καὶ τὸ τῆς ὑποδείξεως, ὃ εἶσι διὰ λόγου καὶ παραδείγμα-
τος. διὰ νὰ μανθάνῃ ὁ μαθητὴς ὄχι μόνον ἐν ᾧ ἀκούει καὶ
ἀναιχλαμβάνει· ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ παρατηρεῖ καὶ μιμεῖται νὰ
γίνηται ἐπιτηδεῖς καὶ ἄξιος. διὰ νὰ κατορθώσῃ λοι-
πον τοῦτο ὁ διδάσκαλος χρειάζεται ἀφεύκτως ὁμοῦ μὲ τὰς
ἀκριβεῖς καὶ εὐκρινεῖς γνώσεις του νὰ ἔχῃ πρὸς τὰς ἄλλας
ἀνυπορέκτως ἱκανότητας, καὶ μεταδοτικὸν καὶ ἐπιτηδειό-
τητα εἰς τὸ λέγειν καὶ πράττειν. Πόσον ὀλίγον συλλογίζον-
ται περὶ τοῦτου ἀναριθμητοὶ παρυσιαζόμενοι ὡς διδάσκα-
λοι, ἢ ἐπιθυμοῦντες διδασκαλικὰς θέσεις!

Ἐκάστη διδασκαλία πρέπει νὰ
συμπεριλαμβάνῃ ἢ νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλ-
μῶν τῆς ὄλας τὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις.

§ 8 Εἰς ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ἀνατρέχται ἡ διδασκαλία καὶ
διὰ ὅποιονδήποτε προσδιωρισμένον γενικὸν ἢ ἰδιαιτέρον σκο-
πὸν καὶ ἂν γίνηται παιδεύουσα, ἄλλοτε μὲν τὴν μίαν τῆς
ψυχῆς δύναμιν, ἄλλοτε δὲ τὴν ἄλλην, πρέπει νὰ ἔχῃ πρὸ
ὀφθαλμῶν τῆς ὄλας τὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις· διότι μό-
νον τοιοῦτοτρόπως δύναται νὰ ἀποφεύγῃ τὴν τῆς ἐκπαιδεύ-
σεως μονομέρειαν, ἣτις προέρχεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν περι-
ορισμὸν τῆς διδασκαλίας εἰς ἓν εἶδος μόνον γνώσεων καὶ
ἐπιδεξιότητος, καὶ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν ἄλλων ὁμοίως σπου-
δαίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπασχολῶμεν μὲ τὸ ἴδιον μά-
θημα πολλὰ μόνομερῶς, ἢ μόνον τὴν μνήμην, τὴν αἴσθησιν,
καὶ τὴν φαντασίαν, ἢ μόνον τὸ συλλογιστικόν, ἢ προσπαθοῦ-
μεν νὰ ἐνεργῶμεν μόνον εἰς τὴν θέλησιν, παραβλέποντες πᾶ-
σαν ἐκπαίδευσιν τῶν νοητικῶν δυνάμεων· ἢ δὲ ὀρθῆ διδα-
σκαλίᾳ ἐνεργεῖ πάντοτε εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν νοερῶς, αἰσθη-
ματικῶς, καὶ μάλιστα ἠθικῶς, καὶ ἐκπαιδεύει τὸν μαθητὴν ὄχι
μόνον διὰ τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν διὰ τὸν βίον, καὶ
τὸν ἀποκαταστήσει ὄχι μόνον πολυμαθῆ, βásiμον, καὶ ἀλη-
θῶς πεπαιδευμένον, ἀλλὰ καὶ ἄξιον διὰ τὸν κόσμον, καὶ
συμβοηθῶν τὴν ἐσωτερικὴν του ἐνέργειαν διὰ τὴν καθαρὰν
αὐταπόλαυσιν ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἐπίσται καὶ δύναται. Ὅλος
δὲ ὁ τρόπος τοῦ διδασκάλου μὲ τὸν πρὸς πάντα καὶ παν-
ταχοῦ εὐσυνείδητον χαρακῆρα του, καθ' ὃν μεταχειρίζεται
τοὺς μαθητὰς του καὶ ἔπειτα μὲ τὰς ἐκφράσεις του εἰς

πάσαν φυσικὴν ἀφορμὴν διὰ τοῦτο, ἢ δι' ἐκεῖνο τὸ ἀντικείμενον, ὅλα ταῦτα δύνανται εἰς ὅτους τὸν ἀκούουσιν, νὰ διεγείρωσι τὸ αἶθρημα τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς αὐτεξουσιότητος, τῆς μετριότητος, τῆς εὐμενείας καὶ τῆς συμπαιδείας εἰς ὅλα τὰ ἀνθρώπινα· ἐκάστη δὲ νοθεύτησι, καὶ ἕκαστος ἔπαινος καὶ κατηγορία, καὶ ἡ μικρὰ μὲν καὶ μετρία ἀξία, καθ' ἣν ἐκτιμᾷ τὴν μόνον προσοχὴν καὶ ἐνθουμῶσιν, μεγαλητέρα δὲ, καθ' ἣν ἐκτιμᾷ τὰς ἐκφράσεις ὀρθῶν κλίσεων πρακτικοῦ λογικοῦ καὶ καθαρῶ αἰσθήματος ἀληθείας καὶ φιλοκαλίας, πρέπει ἔπειτα νὰ γίνωσι διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν διδακτικώτατα.

Ἐκάστη διδασκαλία πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὰς δυνάμεις τοῦ μαθητοῦ.

§ 9 Οἱ θέλοντες νὰ διδαχθῶσιν ὡς τακτικοὶ μαθηταὶ ἔχουσι διαφόρους δυνάμεις. διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος πρὶν ν' ἀρχίσῃ νὰ τοὺς διδάξῃ, πρῶτον ἔργον του εἶναι νὰ ἐρευνήσῃ ἀκριβῶς τὰς δυνάμεις τῶν εἰς ὅλας τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις τῶν. ἢ εἰς τὸ ὅποιον κατὰ πρῶτον μέλουσιν νὰ διδαχθῶσιν ἀντικείμενον, καὶ ἔπειτα νὰ ἀρχίσῃ πρὸ πάντων ἀπὸ ὅπου, μετ' ἀκριβῆ ἐξέτασιν, εὐρίσκει τὸν μαθητὴν ἑλλιπῆ· ἂν δὲ τοῦτο ἀμελήσῃ, θελεῖ ἐκτιμῆσθαι τὴν γνώσιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἐκπαιδύσεως τοῦ ἰδίου ἢ παρὰ πολὺ ἢ παρὰ ὀλίγον. Ἡ μεθοδικὴ λοιπὸν καὶ ἐσκευμένη διδασκαλία πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ μόνον εἰς ὅ,τι ἀναλογεῖ μὲ τὴν ἡλικίαν, μὲ τὰς δυνάμεις καὶ μὲ τὴν εἰς τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις ἰκανότητα τῶν μαθητευομένων. Ὁ

δὲ διδάτκαλος δὲν πρέπει νὰ προσδιορίζηται μῆτε ἀπὸ τὰς κλίσεις τῶν μαθητῶν του, προτιμῶν τοῦτο μᾶλλον, παρὰ ἐκεῖνο τὸ ἀντικείμενον, καὶ ταύτην τὴν μέθοδον μᾶλλον, παρὰ τὴν ἄλλην μῆτε ἀπὸ τὰς ἰδικὰς του, ἢ ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας ἐκείνων, οἵτινες θέλουσι νὰ ἀνακατόνωσι τι εἰς τὴν διδασκαλίαν, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τὴν χρεῖαν τῶν μαθητῶν τὸ δὲ νὰ τοὺς διδάσκωμεν μαθήματα ὑπὲρ τὰς δυνάμεις τῶν, ἢ διὰ τὰ ὅποια δὲν ἔχουσι τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις, εἶναι συνήθως ἐπιβλαβέστερον ἀπὸ τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον βραδείαν πρόοδον, καὶ ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπον ἐπανάληψιν τῶν στοιχείων. πρὸς δὲ τούτοις, τοῦτο εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τῆς ἀβεβαιότητος καὶ ἐπιπολαιότητος, ὡς πρὸς τὰς γνώσεις τῶσων πολλῶν, οἵτινες νομίζουσι, ὅτι εἶναι πεπαιδευμένοι.

Περὶ τῆς βαθμηδὸν ἐκμορφώσεως τῶν ψυχικῶν δυνάμεων

§ 10. Καθὼς αἱ σωματικαὶ, οὕτως ἀναπτύσσονται καὶ αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις τῶσων γενικῶς, ὅσων καὶ μερικῶς, μόνον βαθμηδὸν· ὅθεν ὁ πρῶτος κανὼν τῆς διδακτικῆς μεθόδου εἶναι τὸ νὰ βάλλωμεν πρὸ πάντων τὰς ψυχικὰς δυνάμεις κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰς ἀνάλογον ἐνέργειαν. ἄλλη μὲν π. χ. μεταχειρίσις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν μίαν ἡλικίαν, ἄλλη δὲ διὰ τὴν ἄλλην. τὰ δὲ παιδιὰ εἶναι ἀνίκανα διὰ πᾶσαν ἀκριβῶς ἐπιστημονικὴν ἢ συστηματικὴν διδασκαλίαν· διότι μόνον τὸ ὄριμον λογικὸν ἐν γένει δύναται νὰ συλλαβῇ εἰς ἓν, τὸ ἕνα καὶ τὰ πολλὰ, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν σύλληψιν συνίσταται καθ' αὐτὸ ἡ ἐπιστήμη. Ὅσα δὲ περισσότερον δυνάμεθα νὰ διδάσκωμεν

τοὺς ἀρχαίους ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μάθωσι, πρῶτον μὲν διὰ τὰς θεὰς τῶν ὑλικῶν, δεύτερον δὲ διὰ τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ φανταστικοῦ, τρίτον δὲ διὰ τῆς προσαρμογῆς τοῦ παραδιδόμενου καὶ διὰ τῶν ἀγαπητῶν κλίσεων καὶ ἀπασχολήσεων των, τόσο καλλίτερα φεμελιούται ἐκάστη ἢ περαιτέρω σπουδὴ καὶ μάθησις.

Περὶ τῆς μεθοδικῆς ἀλληλουχίας καὶ συνεχείας τῆς διδασκαλίας.

§ 11 Ἐκάστη διδακτικὴ πρέπει νὰ ἔχη ὡς βῆτιν σχέδιόν τι καλῶς περισκευμένον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσδιορίζηται κατὰ τι μὲν κατὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς διδασκαλίας, κατὰ τι δὲ κατὰ τὸν δοθέντα καιρὸν, καὶ κατὰ τι κατὰ τοὺς ἰδίους μαθητὰς· ἀλλὰ πάντοτε πρέπει νὰ προχωρῇ ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα εἰς τὰ δυσκολώτερα, ἀπὸ τὰς στοιχειώδεις εἰς τὰς ὑψηλοτέρας γνώσεις, διὰ νὰ παράγηται τὸ ἐν ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ τὸ ὕστερον μαθηθῆναι νὰ φεμελιώνηται εἰς τὸ πρότερον. Καὶ μὲν εὐκολὸν καὶ δύσκολον εἶναι ἰδέαι σχετικαί· μὲ ὅλα ταῦτα ἡ φύσις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ πείρα μᾶς διδάσκει, ὅτι ἂ) μὲν πᾶν αἰσθητὸν (συγκεκριμένον) ἀντιλαμβάνεται εὐκολώτερα, παρὰ τὸ ἀφρημένον, καὶ ὅτι πᾶσα γνώσις ἀρχεται ἀπὸ τὰ μερικὰ καὶ μεταβαίνει εἰς τὰ γενικά· ἄρα καὶ εἰς τὴν πρώτην διδασκαλίαν πρέπει ὅλας τὰς ἀφρημένας ἰδέας νὰ τὰς ἀποφεύγωμεν τόσο ἕως ὅτου δύνανται νὰ ἐνοηθῶνται· β') δὲ μᾶς διδάσκει, ὅτι πᾶν ὅ,τι τίθεται πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν παιδίων, καὶ ἔχει ὁμοιότητά τινα μὲ τὰς ὑποκρούσας ἰδέας των καὶ σχετίζε-

ται μὲ τὰ αἰσθητά των, ἐνοεῖται καὶ διατηρεῖται πολὺ εὐκολώτερον, παρὰ τὸ ἐναντίον· καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη αἴτια διατί λέξεις τινὲς τῆς γλώσσης νὰ λέγωνται δυσκολώτεροι τῶν ἄλλων, καὶ διατί πάλιν τὸ ἐν εἰδλίον νὰ εἶναι δυσκολώτερον, τὸ ἄλλο εὐκολώτερον· γ') τέλος πάντων καὶ ὅ,τι χρειάζεται ὀλιγωτέρας προκαταρκτικὰς γνώσεις καὶ ὀλιγοτέραν σπουδὴν, εἶναι καὶ εὐκολώτερον ἢ δυσκολία αὐξάνει ὅσο μᾶλλον χρειάζονται ἀμφοτέρω.

Σημ. 1. Ὅστις δὲ εἰς τὴν στοιχειώδη παιδικὴν διδασκαλίαν ἀρχίζει μὲ ἀφρημένα· ἰδέας, ὀρισμοὺς, καὶ γενικούς κανόνας δὲν κανορθώνει πολὺ· π. χ. δὲν πρέπει νὰ δίδωμεν εἰς τὰ παιδιά ἴρισμόν, τί εἶναι ἀρετὴ τί μεγαλοψυχία, τί γενναίότης, ἀλλὰ νὰ τὰ διδάσκωμεν παριστάνοντες εἰς αὐτὰ τὸν ἐνάρετον, τὸν μεγαλόψυχον, τὸν γενναῖον, πῶς ὁ τοιοῦτος φρονεῖ, πῶς πράττει, καὶ ἀπὸ ποίας ἀρχῆς κινεῖται, καὶ ἀπὸ τὸ παράδειγμα νὰ μεταβαίνωμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν.

Σημ. 2. Πολλὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκωμεν με τοὺς νέους δὲν εἶναι δυσκολώτερα τῶν ἄλλων κατὰ τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται μὲ τὰς λέξεις ἐκεῖνας, εἶναι ἀγνωστότερα.

Σημ. 3. Διὰ ταῦτην τὴν αἰτίαν τὰ παιδιά τὰ μὴ διδασκόμενα μεθοδικῶς δυσκολεύονται νὰ ἐνοήσωσι πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἄλλα παιδιά, καὶ μάλιστα νεώτερα, τὰ ἐνοοῦσι χωρὶς δυσκολίαν, ἐπειδὴ ἔχουσι τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις· πρὸ πάντων δὲ ἐνταῦθα φαίνεται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ πρὸς αὐτενέργειαν συνειθισμένου νοῦς, καὶ τοῦ μόνου ψιττακίζοντος ὅ,τι ἄλλοι τὸ ἐσκέφθησαν ἐντεῖθεν καταλαβάνομεν διατί τινὲς διδάσκαλοι ἐπιτυγχάνουσι

τόσον ὀλίγον τοῦ σκοποῦ, ὅταν ἀμέτως ξαναπαραδίδωσιν εἰς τοὺς μαθητάς, των ὅλα, ὅσα αὐτοὶ μόλις ἔμαθον, χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῶσι πόσον κερδὸν οἱ ἴδιοι ἐχρησάσθησαν, πρὶν νὰ ἀρχίσωσι νὰ τὰ καταλαμβάνωσιν αὐτὰ τὰ ἴδια· ἢ δὲ ἀνοησὶα τινῶν ἀπείρων διδασκάλων καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος πολλάκις ὑπερβαίνει πᾶσαν ἰδέαν.

Ὅποιον θεωρεῖται ὡς ὀρθὸν μέτρον εἰς τὸ διδάσκειν.

§ 12. Πᾶσα φρόνιμος μέθοδος ἀπαιτεῖ νὰ ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μέτρον τι, τόσον διὰ τὰ ὅσα ἔχομεν νὰ τὰ διδάσκωμεν γενικῶς, ὅταν καὶ πόσον πολλὸν ἔχομεν νὰ μεταδίδωμεν ἀπὸ ἕκαστον μάθημα, καὶ δὲν συγχωρεῖ καθόλου τὰ ποικίλα εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ὑπαγορεύει ἐκλογὴν τοῦ χρησιμωτέρου· μᾶς παραινεῖ δὲ νὰ διδάσκωμεν, ὅσον τὸ δυνατόν ὀλίγον, τὰ ὅσα εἶναι διὰ νὰ λησμονηθῶσι· διὰ ταῦτα α'. μὲν ἕκαστος διδάσκαλος ἄς μὴ παραφέρηται ἀπὸ τὴν ἰδίαν του κλίσιν πρὸς τινὰς γνώσεις, καὶ νὰ μεταδίδῃ πᾶν ὅ,τι γινώσκει περὶ αὐτῶν, μῆτε νὰ γίνηται πολὺλόγος εἰς τὸ ἀντικείμενον, εἰς τὸ ὅποιον ἔτυχεν ὁ ἴδιος νὰ ἐνασχοληθῇ πολὺ, καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ ἀμεληθῆται ὅ,τι ἐν γένει κατὰ πρῶτον ἤθελεν εἶναι ὠφελιμώτερον· β'. δὲ ὅταν ἔχη ἐμπροσθέν του ἀρχαρίου νὰ μὴ ζητῆ συστηματικὴν τελειότητα· διότι ἡ τοιαύτη δὲν δύναται νὰ ἔχη κινῆν ὄφελος διὰ τὸν ἀρχαρίον (π. χ. εἰς τὰ ἰσορροπία ἀντικείμενα) καὶ νὰ σοχάζηται, ὅτι θέλων νὰ ὑπερφορτίξῃ τοὺς μαθητάς μὲ γνώσεις, βεβαίως κινδυνεύει νὰ τοὺς κἀμνη νὰ λησμονῶσι τὸ εὐχρηστον διὰ τὸ ἄχρηστον γ'. δὲ, καὶ ἂν ὁ μαθη-

τῆς μετὴν φιλομάθειάν του καὶ μετὴν ἀντίληψίν του εὐκολύνει τὴν διδασκαλίαν, πάλιν δὲν πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ παρασύρῃται καὶ νὰ τὸν ἀμελήσῃς ἄλλας ὠφελιμωτέρας γνώσεις. διότι μηδὲν μεταῤῥιπτότερον τῆς τῶν νέων κλίσεως.

Περὶ τοῦ βασίμως διδάσκειν, καὶ βασίμως μανθάνειν.

§ 13 Ἡ ἔννοια τοῦ τοσάκις ἐπαναληφθέντος κανόνος, περὶ τοῦ βασίμως διδάσκειν εἶναι σχετικὴ. καὶ σημαίνει ἄλλο τι, ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς διδασκαλικῆς ὠρίμων μαθητῶν, καὶ ἄλλο τι, ὅταν περὶ τῆς τῶν ἀρχαρίων. Ὡς μὲν πρὸς τὸ βασίμως, διδάσκειν συνήθως συνενοεῖται ἡ ἰδέα ἐπισημονικοῦ σχήματος, βαθείας κατανοήσεως τῶν πρώτων ἀρχοῦδεων, καὶ ἡ συστηματικῆς τινὸς συνόψεως ὅλης τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τέχνης· ὡς δὲ πρὸς τὸ βασίμως μανθάνειν, δύναται νὰ σημαίῃ μόνον, τὰ μὲν μεμαθημένα νὰ τὰ γινώσκωσιν ὀρθῶς καὶ ἀκριβῶς, καὶ νὰ ἔχωσι σαφῆ ἰδέαν καὶ βασίμων γνῶσιν αὐτῶν χωρὶς νὰ παραλείπωσι μηδὲν ἀναγκαῖον μέρος, καὶ τότε εἶναι τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐπισημῶς καὶ ἐπιπολαίως γινώσκειν· ἡ δὲ σοικειώδης διδασκαλίαν ἔχει ὡς σκοπὸν τῆς μόνον τὸ βασίμως μανθάνειν. Διὰ ταῦτα πρέπει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ πᾶν ὅ,τι εἶναι μόνον διὰ τοὺς καθυπερπεπαιδευμένους, ἀπὸ ὅ,τι προῦποθέτει προκαταρκτικὰς γνώσεις, καὶ ἀπὸ ὅ,τι γίνηται μόνον τότε χρήσιμον, ὅταν καταγίνηται εἰς ἐξχωριστὴν σπουδὴν μιᾶς ἐπιστήμης ἢ τέχνης· (§ 10) Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ πρέπει νὰ ἐπεύδωμεν βεβαίως, καὶ νὰ φαινόμεθα ὅτι χάνομεν καιρὸν

διὰ τὰ τὸν κερδίσωμεν ἔπειτα, καὶ τὰ μὴ προχωρῶμεν ἀπὸ τοῦ ἐν εἰς τὸ ἄλλο, ἕως ὅτου δὲν εἴμεθα διόλου βέλαιοι, ὅτι ἐκεῖνο κατενόηθη ἐντελῶς, καὶ ἔγινεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ σαφές, μήτε τὰ βάλλωμεν τὴν δύναμιν εἰς νέαν τινα ἐνέργειαν, πρὶν τὰ πληροφορηθῶμεν, ὅτι ἐκείνη ἡ ἐνέργεια ἐπὶ τῆς ὁποίας αὕτη θεμελιούται ἐγυμνάσθη ἐντελῶς, καὶ ἔλαβε τὴν ἀναγκαίαν ἐπιτηδειότητα· τέλος δὲ πρέπει ὀλίγον μὲν τὰ διδάσκωμεν ἐφ' ἅπαξ, ὀλίγον δὲ τὰ ἀπαιτῶμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὀλίγον τὰ ἀπαιτῶμεν μετὰ μεγάλης ἀκριβείας, διὰ τὰ τὸ ἀποκαταστήσωμεν κτῆμα τοῦ νοῦς, καὶ τοῦ, εἰς τὰ ἱστορικὰ ἀντικείμενα, μνημονικῶς, ἀναπαλλοτρίωτον τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν θέτομεν καλὸν θεμέλιον. Διὰ δὲ τὴν βασιμότητα χρειάζεται τὸ ἔχειν ὁ διδάσκαλος κατὰ τι μὲν ἱκανὴν ὑπομονήν, τὰ λέγειν τι ἑκατοντάκις, καὶ τὰ μὴ βραδύνεται, μήτε τὰ μεψιμοιρῆ καὶ τὴν αὐτὴν γύμνασιν τὰ τὴν ἐπαναλαμβάνη πολλά συνεχῶς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μηχανικά· κατὰ τι δὲ τὰ γνωρίζη ἐντελῶς τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον διδάσκει, καὶ τὰ ἔχει μάλιστα σαφῆ καὶ εὐκρινῆ ἔννοιαν ἐκάστης ἰδέας καὶ ἐκάστης λέξεως, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται. Διὰ ταῦτα ἄς προετοιμάζηται ἀκριβῶς καὶ βασιμῶς, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τόσους πολλοὺς ἀμελεῖται, ἐξ αἰτίας τῆς τῶσον διεσπασμένης ὑπερηφάνιας τοῦ ὅτι γινώσκουσιν εὐκόλως ἀρκετὰ διὰ τὰ παιδί· καὶ μὲν ἄνευ προετοιμασίας γίνονται ἐκτεταμέναι ὁμιλίαι, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦτο ὀλίγον τελεσφορεῖ· οἱ δὲ μαθηταὶ γίνονται τόσον ἐπιπόλαιοι εἰς τὰς γνώσεις των, ὅσον εἶναι ἐπιπόλαιοι καὶ ὁ ἴδιος διδάσκαλος, καὶ εἰς τοὺς ὑστερον χρόνους, πρέπει πολλάκις τὰ ὑποφέρωσι πολὺ, ὅτι δὲν ἐδιδάχθησαν ἀκριβέστερα καὶ βασιμώτερον.

Ἐκτὸς δὲ τούτων ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἰδεῶν, μάλιστα δὲ ἡ μὲ τὸν τρόπον τῆς σωματικῆς μεθόδου, ἔτι ἡ συνέχεια εἰς πᾶν ἀντικείμενον, καὶ εἰς πᾶσαν γύμνασιν, καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῶν μαθητῶν τοῦ τὰ δίδωσι περὶ παντὸς τὸν λόγον, ἡ συνεχῆς ἐπανάληψις ἐκείνου, τὸ ὁποῖον παρεδόθη, ἡ ἀδιάλειπτος προσπαραβολὴ τοῦ ἀγνώστου μετὰ τοῦ γνωστοῦ, τὸ τὰ μὴ ἠσυχάζωμεν πρότερον, ἕως ὅτου δὲν εἴμεθα βέλαιοι, ὅτι ὁ μαθητὴς γινώσκει ἐντελῶς τὸ ἔργον του. Τοῦτο εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἔννοια τῆς βασιμῆς μεθόδου.

Περὶ τῶν βλαβερῶν καὶ ἀβλαβῶν εἰς τὴν σπουδὴν βοηθημάτων.

§ 14 Ὅσοι ἐσφαλμένον ἐν γένει εἶναι τὸ ἀξίωμα· ὅτι πρέπει, ὅσον τὸ δυνατόν, τὰ εὐκολύνται τὸ μαθάνειν διὰ τὴν νεολαίαν, διότι τότε μάλιστα αἱ δυνάμεις γυμνάζονται ὀλιγώτατα καὶ δὲν δύνανται τὰ δυναμωθῶσι τόσῳ μὲ ὅλα ταῦτα διὰ τὰ εὐκολύνωμεν ἐκεῖνο ὑπάρχει τις τρόπος, ὁ ὁποῖος δὲν βλέπει παντελῶς μήτε τὴν ἀκριβείαν, μήτε τὴν βασιμότητα τοῦ γινώσκειν. Ὁ δὲ τρόπος αὐτὸς βέλαια δὲν συνίσταται εἰς τὸ τὰ μὴ ἐπιβάλλωμεν τὸ πονεῖν, μήτε εἰς τὸ τὰ ἀπομακρύνωμεν ὅλας τὰς δυσκολίας, ἀλλ' ὁ λόγος ὑπάρχει ἂν περὶ ἐκείνης τῆς εὐκολίας, ὅτι δὲν ἀπαιτοῦμεν ὅτι ἤθελεν ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις τοῦ μαθητοῦ, καὶ ἤθελε τὸν ἀναγκάζει εἰς ἀμέτρους κόπους, ὥστε τὰ χάνη τὴν εὐχρηστικὴν καὶ τὸ θάρρος· εἰ μὲ τὴν ὁποίαν συμβουλοῦμεν τὴν ἐπιμέλειάν του, καὶ τὸν ὀδηγοῦμεν εἰς τὴν ἀγνώστον ὁδὸν ὅθεν γ' ὅσοι ἀγυμναστώτεροι εἶναι, τόσῳ μᾶλλον ἄς

διευθύνωμεν τὰς ἀσχολίας του, καὶ ἄς τὸν διδάσκωμεν, ὅσον τὸν χρειάζεται νὰ στοχάζηται καὶ νὰ ἐργάζηται· προσίτι ἄς τὸν δίδωμεν εἰς χεῖρας του τὰ βοηθήματα, ἀντὶ νὰ τὸν ἀφίνωμεν νὰ τὰ ζητῇ μόνος τοῦ, καὶ ἐπομένως νὰ ἐκλέγῃ τὰ ἀχρηστότατα· δ'· περὶ ἐκείνης, μὲ τὴν ὁποίαν ἐφευρίσκωμεν μέσα, πῶς νὰ ἤθελε γίνῃ μάλιστα εὐκολώτερον ὅ,τι δυσκολεύει ἐξ αἰτίας· ἑλλειπῶς ἢ ἀδυνατοῦ φυσικῆς διαθέσεως π. χ. ἐξ αἰτίας τῆς ἑλλείψεως τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ μνημονικοῦ ἑ. δὲ ἄς γυμνάζωμεν κατ' ἐξοχὴν ἐκείνας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, χωρὶς τῶν ὁποίων τὴν ἐντέλειαν πᾶσα περαιτέρω μάθησις δύναται νὰ γίνηται καθ' ὑπερβολὴν δύσκολοι· καὶ τέλος ε' ἄς ἐνθαρρύνωμεν τὰς κεκοιμισμένας κεφαλὰς διὰ τῆς ἐμψυχώσεως, ὥστε νὰ τοὺς εὐκολύνωμεν καὶ τὸ δυσκολώτατον.

Περὶ τοῦ ὅτι ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ διεγείρῃ ζῆλον διὰ τὸ μάθημα.

§ 15 Οἰδεμία διδασκαλία ὠρελεῖ ἢ καταστίνουσα τὸν μαθητὴν ἀδιάφορον· ἐξ ἐναντίας μάλιστα καὶ τὸ δυσκολώτατον αὐτὸ γίνεται εὐκολον καὶ ἡδύ, ὅταν ὁ διδάσκαλος καταλαμβάνῃ νὰ διεγείρῃ καὶ νὰ ἀπασχολῇ τὸν ζῆλον διὰ τὰ μαθήματα· καὶ μόνον μὲ τοῦτο θέλει κρατεῖ τὴν προσοχὴν τοῦ μαθητοῦ, χωρὶς τῆς ὁποίας μηδεμίαν παράδοσιν δὲν δύναται νὰ τελεφορήσῃ· τὸ δὲ νὰ προξενῇ ὁ διδάσκαλος στενοχωρίαν ἢ ἐνόλησιν, τὸ εἶπον πολλοὶ πολλὰ ὀρθῶς, εἶναι τὸ κακίστον ἀμάρτημα τῆς διδασκαλίας· δυνάμεθα δὲ νὰ ἤμεθα βέβαιοι περὶ ἐκείνου τοῦ ζήλου, ἐν ὅσῳ ὁ μαθη-

τῆς ἐπατχολεῖται ἐσωτερικῶς μὲ τὰ μαθήματα, καὶ ἡ σχεδὸν ὀρμεμφυτοσιδῆς φιλομάθειά του εὐχαριστεῖται, ἐν ὅσῳ ὁ ἴδιος αἰσθάνεται, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ διὰ νὰ ἐνοῇ τὰ διδασκόμενα τελεφορεῖ, καὶ ὅτι πᾶν εἰς αὐτὸν δίδόμενον πρόβλημα διεγείρει τὴν ἀμιλλάν του εἰς τὸ νὰ τὸ λύῃ· διὰ δὲ τῆς βίας, ἀγκυκλήσεως καὶ ἀνυπομονῆσις τοῦ διδασκάλου ἐκείνος ὁ κόπος του χάνεται· τὸ δὲ νὰ ἀνταμείβωμεν κάθῃ κίπον, εἶναι παρομοίως σφαλῆ μέθοδος· ἐπειδὴ ὁ ζῆλος πρέπει νὰ προσέρχεται, ὄχι ἀπὸ φόβου, μήτε ἀπὸ ἐλπίδα, ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἴδιον ἀντικείμενον, καὶ τὸ αἰσθημα τῆς αὐξανόμενης δυνάμεως καὶ ἐπιδεξιότητος· ὅσῳ δὲ περισσώτερον ζῆλον δεικνύει ὁ ἴδιος διδάσκαλος, ὅσῳ ζωηροτέρα εἶναι ἡ παράδοσις του, καὶ ὅσῳ περισσώτερον ἐνθουσιάζεται διὰ τὸ ἀντικείμενόν του, τόσῳ πλέον θέλει διεγείρει τὰ ἴδια αἰσθηματα καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του.

Περὶ τοῦ ὅτι πρέπει νὰ συνάπτωνται διάφοροι σκοποὶ ἐν τῇ παραδόσει.

§ 16 Πολλάκις καὶ ἡ παράδοσις δύναται συγχρόνως νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν διαφόρους σκοποὺς· ἂν δὲ δι' ἕναστον παραδόσεως ἀντικείμενον πρόσηρ ν' ἀπασχολῆται πρὸ πάντων μία δυνάμις τῆς ψυχῆς, ἔστω ὁ νοῦς, ἡ μνήμη, ἢ αἰσθησις· μὲ ὅλα ταῦτα συγχρόνως δύναται νὰ θεωρῆται ὡς διεγερτικὸν καὶ γυμναστικὸν καὶ διὰ τὰς ἄλλας· μάλιστα δὲ τοιοῦτοτρόπως γίεται ἡ ἀνατροπὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀρμονικῆ, καὶ ἡ ἴδια κλίτις διεγείρεται καὶ διατηρεῖται, ὥστε δυνάμεθα νὰ ἐνόνωμεν καὶ διαφόρους σκοποὺς, χωρὶς νὰ βλάπτηται

τὸ καθ' αὐτὸ σκοπούμενον, ἐν ὅσῳ μόνον ἡ καθ' αὐτὸ σκοπὸς τῆς παραδόσεως προτιμᾶται καὶ δὲν λησμονεῖται, καὶ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι δὲν ἀποσπῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν διὰ τῶν διαφορῶν σκοπῶν. Ὄπου δὲ ἡ κλίσις πρὸς τὴν ἀπροσεξίαν εἶναι μεγάλη, πρέπει ἐξάπαντος νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἀπασχολῶνται αἱ νοεραὶ δυνάμεις, ὅσον τὸ δυνατόν ὀλίγχι συγχρόνως εἰς ἓν μόνον ἀντικείμενον.

Περὶ τοῦ ὅτι πρέπει νὰ ἐνόνηται ἡ αὐτενέργεια μετὰ τὴν παράδοσιν καὶ Περὶ μελέτης καὶ ἐπαναλήψεως.

§ 17 Πολλὰ συχνὰ ἡ ἐνέργεια τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ μαθητοῦ ἐν τῷ διδάσκειν γυμνάζεται κατὰ πάντα μόνον διὰ τῆς ἀκρόσεως καὶ κατανοήσεως διὰ ταῦτα ἔτι μᾶλλον νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἀπασχολῶμεν καὶ τὴν ἐνεργοῦσαν καὶ τελεσφοροῦσαν δυνάμιν, τόσον ἐν καιρῷ τῆς διδασκαλίας, ὅσον πρὸ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν δηλ. διὰ τῆς προμελέτης καὶ ἐπιμελέτης. Εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῆς παραδόσεως κατορθοῦται τοῦτο διὰ πικροτικῆς διεγέρσεως καὶ γυμνάσεως, μίξ ὅποιοιςδήποτε ψυχικῆς δυνάμεως διὰ νὰ κρατηθῇ μόνος τοῦ (αὐτοπρατήρησις) νὰ συσκέπτεται, νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐξετάζῃ ὁ ἴδιος τὸ παραδιδόμενον ἄρα διὰ τῆς ἀνεγέρσεως καὶ γυμνάσεως τῆς πρὸς τὰ αἰσθητὰ καὶ νοερὰ προσοχῆς, τῆς κρίσεως, τῆς ὀξυνοίας, καὶ ἀγχινοίας ἢ εὐφυΐας κτλ.
(ἀκολουθεῖ.)

Περὶ κορασίων ἀνατροφῆς.

Εἰς ὅλα τὰ βάρβαρα ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος τὸ ἡμισυ μέρους κατεδικάσθη πάντοτε νὰ δουλεύῃ εἰλωτικῶς τὸ ἄλλο. Αἱ γυναῖκες προωρισμέναι κυρίως νὰ βοηθῶσι τοὺς ἄνδρας καὶ νὰ ἀνακουρίζωσι τὰς θλίψεις τῶν, ἐτρέφοντο ἄλλοτε ὡς ἀνδράποδα, διέτριβον χωρισμέναι ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ποτὲ δὲν ἐφαίνοντο ἔξω τῆς οἰκίας, χωρὶς νὰ ἔχωσι σκεπασμένον τὸ πρόσωπον, οὔτε κανεὶς ἐτόλμα καθ' ὁδὸν νὰ τὰς πλησιασῇ. Ὄθεν καὶ αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαίνων εἰς τῆς Περσίας τὴν μητρόπολιν διὰ νὰ διασωθῇ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τὴν μικρόφονον ἀχαρισίαν, ἐπέρασε δύο μηνῶν ὀλόκληρον δρόμον ἀπὸ τῆς Ἰωνίας τὰ παράλια, ὡς τὴν αὐλὴν τοῦ μεγάλου Ἀρταξέρξου κατακλεισμένος ὡς γυνὴ εἰς τὴν ἀρμάμαξαν, ὡς οὐτε ὁ ἀμαζήλατης ἐδυνήθη νὰ τὸν ἰδῇ, πολὺ δὲ μᾶλλον ποῖος ἦτο νὰ μάθῃ. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρων παράδειγμα τῆς τοιαύτης σκαλιότητος τοὺς Πέρσας, φαίνεται ὅτι ἤθελε νὰ παραστήσῃ διαφέροντας κατὰ τοῦτο τοὺς Ἕλληνας. Ἡμεῖς δὲ, ἂν καὶ δὲν τολμῶμεν νὰ τοὺς συγκρίνωμεν μετ' ἐκείνους, εὐρίσκομεν ὅμως ὅτι καὶ αὐτοὶ εἶχον ἀνάλογόν τινα μετ' ἐκείνην, τὴν ὁποίαν βλέπομεν καὶ τὴν σήμερον μετὰ τῶν ἀπλιτυτῶν λαῶν κατὰ τοῦτο ἀγροικίαν. Ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς ἰρραϊκοὺς τοῦ Ὀμήρου χρόνους ἕως τὴν ἀθηροτάτην ἐποχὴν τῆς πολεμικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ βιομηχανικῆς δόξης ἐπὶ Περικλέους, αἱ γυναῖκες δὲν εἶχον σχεδὸν κοινωνίαν μετὰ τοὺς ἄνδρας, καὶ ἐφυλάττοντο μετὰ καταγέλασον ζηλοτυπίαν σπανίως καὶ μόνον διὰ κατεπειγούσας ἀνάγκας συγχωρεῖτο εἰς αὐτὰς νὰ ἐξέρχωνται. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ ὁ Εὐρυπίδης (Ἄνδρομ.)

Ἄλλ' εἰσὶθ' εἴσω μηδὲ φαντάζου δύμων
Πάροιθε τῶνδε, μηδεποτ' αἰσχύνῃ λάβρης· καὶ ἄλλου (Ἰφιγ-
ἔν Δύλ. καὶ Φοίνισ.) πάλιν

ὄχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς·

εἰς δὲ τὸν Ἄριστοφάνην (Θεσμοφορ.) βλέπομεν ὅτι πολλάκις
ἴσως συνέβαινε νὰ κατακλείωσι τὰς γυναῖκας μὲ μοχλοὺς καὶ
σφραγίδας. Καὶ ὁ Μένανδρος δὲ ἀναφερόμενος ἀπὸ τὸν Στο-
βαῖον λέγει ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ προχωρῶσιν ἐπέκεινα τῆς αὐ-
λείου θύρας.

τοὺς τῶν γαμετῶν ὄρους ὑπερβαίνεις γύναι,

... πέρας γὰρ αὐλείου θύρα.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν συμπεραίνεται εὐκόλως ὅποια
ἦτον ἐν γένει ἡ ἀνατροφή τῶν ὑπανδρευμένων γυναικῶν καὶ
ἰδιαίτερος τῶν κορασιῶν ἡ τύχη. Ὁ ἄνθρωπος ὁμοῦ δὲν δύ-
ναται νὰ μείνῃ πάντοτε μὲ σφαιρὰς ιδέας, ἀλλ' ἐλευθεροῦ-
ται κατ' ὀλίγον καὶ βαθμῆδὸν ἀπὸ τὰς προλήψεις. Διὰ τοῦ-
το βλέπομεν μεγίστην διαφορὰν κατὰ τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς
τοὺς Ῥωμαίους, τῶν ὁποίων αἱ γυναῖκες ὄχι μόνον ἀγωγὴν
ἐλευθεριωτέραν ἐλάβανον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ξυσίας ἢ τὰ
συμπόσια παρευρίσκοντο καὶ εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις ἔμ-
βαινον, καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας εἶχον ὅπως οὖν τινὰ κυριότητα.

Δὲν πρέπει ὅμως πάλιν νὰ νομισώμεν ὅλως ἀμαθεῖς καὶ
τὰς γυναῖκας τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. Ἡ Λεσβία Σαπφῶ
ἐτίμησε τὴν ποίησιν μὲ τοὺς παθητικὸς αὐτῆς εἶχους. Ἡ
Θηβαία Κορίννα καὶ ἡ Μυρτὴ ἔδωκαν φιλοκαλῆς ποιη-
τικῆς μαθήματα εἰς τὸν Πίνδαρον. Ἡ Ἀργεῖα Τελέσιλλα
διέπρεψεν ὡς φιλόμουσος καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἡ
Σαμία Θεανὴ εὐχόγος τοῦ Πυθαγόρου ἔγραψε περὶ παιδα-

γωγίης καὶ οἰκονομίας. Εἰς τῆς ὥραιας Ἀσπασίας τὴν συνα-
ναστροφὴν ἐσύχναζε μὲ ἐλπίδα ὠφελείας καὶ αὐτὸς ὁ ἐμβρι-
θέσατος τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων Σωκράτης· ἡ ἄλγεβρα
τοῦ Διοφάντου ἐσχολιάσθη ἀπὸ γυναῖκα, καὶ ἡ περίφημος,
ἀλλὰ δυστυχὴς Ἰπατεία ἐδίδασκε τὰ μαθηματικὰ εἰς τὴν
σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐκτὸς τῶν ὀνομάτων τούτων εὐ-
ρίσκομεν πολλὰ ἄλλα εἰς τὸν Διογενῆ Λαέρτιον καὶ ἄλ-
λους συγγραφεῖς. Ἄλλ' αὐτὰ ἀρκοῦσι νὰ παραστήσωσιν, ὅτι
μόνον ἡ διαφορὰ τῆς ἀνατροφῆς ἐδειξε διάφορον ἄχρι τοῦδε
τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός. Ἡ ἀλήθεια αὕτη
δὲν ἐπιδέχεται πλέον τὴν σήμερον παραμυρὰν ἀμφιβολίαν·
ἐπειδὴ ὑπάρχει γνωστὸν μὲ πότην δόξαν καὶ εὐτυχίαν τῶν
διοικουμένων λαῶν ἐβασίλευσαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρό-
νους ἡ Ἐλισάβετ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Χριστίνα εἰς τὴν Σουη-
δίαν, καὶ ἡ Αἰκατερίνα εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Αἱ γυναῖκες τῶν
πολιτισμένων ἐθνῶν δὲν περιορίζονται πλέον εἰς τὴν φιλο-
λογίαν, οὔτε εὐχαριστοῦνται νὰ περιδιαβάσωσιν, ὡς ἡ Στάελ,
τοὺς ἐκτεταμένους τῶν χαρίτων λειμῶνας, συλλέγουσαι τὰ
ἄνθη τῆς φαντασίας, τῆς ποιήσεως καὶ μυθιστορίας· ἀλλ'
ἐναμιλλώμεναι μὲ τοὺς ἄνδρας τολμῶσι νὰ ἀναβαίνωσι καὶ
εἰς τὰς ὑψηλοτάτας ἐπιστημονικὰς θεωρίας οἷον ἀστρονομικὰς,
φυσικὰς, χημικὰς, γεωλογικὰς κτλ. . . . συχναῖσαι μετὰ
τῶν ἀνδρῶν εἰς τὰς δημοσίας παραδόσεις τῶν μαθημάτων καὶ
συγγράφουσαι ἐπίσης ὡς ἐκεῖνοι περὶ διαφόρων ἐπιστημονι-
κῶν ἀντικειμένων.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἀνατροφή τῶν κορασιῶν
εἰς τὴν Εὐρώπῃν ἐπασχολεῖ τόσον τοὺς καλοὺς γονεῖς ὅσον
καὶ ἡ τῶν ἀρσενικῶν. Εἰς τὴν παρούσαν τῆς πολιτισμένης
κοινωνίας κατάστασιν, αἱ γυναῖκες γίνονται ἀληθεῖς σύντρο-

φοι και βοηθοὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτὰ εὐρίσκονται εἰς τὰ ἔργα
 εὐήρια τῶν τεχνιτῶν, εἰς τὰ γραφεῖα καὶ τὰς ἀνταλλαγμα-
 τικὰς τραπέζας τῶν πραγματευτῶν, εἰς ἄλλας τὰς ἀξιολόγους
 πράξεις καὶ ὑποθέσεις. Ἡ ἀνετος δὲ αὕτη σχέσις, ἐνῶ ἐκτεί-
 νει τὸν ὀρίζοντα τῶν γνώσεων, ἡμερόνει τὰ ἥθη, ἐμπνέει
 πίσιν, συνειθίζει πρόποντινὰ τὸν ἀνθρωπον εἰς Σπαρτιατικὴν
 σωφροσύνην καὶ εὐπρέπειαν, εὐκολύνει κατ' ἐξοχὴν τὴν
 ἀμοιβαίαν σπουδὴν τῶν χαρακτήρων, ἐκπυρσεύει ἐνάρετον
 ἔρωτα καὶ συνάπτει μὲ ἀδιὰρρήκτους δεσμοὺς νέους καὶ
 νέας, τῶν ὁποίων ὁ κατὰ τύχην γάμος ἤθελεν ἴσως φαρμα-
 κεύσειν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν.

Εἰς τὴν Εὐρώπην (ἐκτὸς ἴσως τῆς Ἀγγλίας) δὲν εὐρί-
 σκονται πλειότεραι ὠραῖαι γυναῖκες, παρ' ὅσον εἰς ἄλλους
 τόπους· ἀλλ' ἡ καλὴ καὶ πεφροντισμένη ἀνατροφή ἀναπλη-
 ροῖ ὑπερεκπερισσοῦ πολλάκις τοῦ κάλλους τὴν ἔλλειψιν.
 Ἐπειδὴ δὲ ὅλα τὰ πράγματα ἡ φύσις ἐνεργεῖ μὲ σταθμὸν
 καὶ μέτρον, παντοῦ σχεδὸν, ὅπου λείπουσιν σωματικαὶ χάρι-
 τες, θέλομεν ἀπαντήσῃ ἠθικὰς ἀρετὰς καὶ ψυχικὰ προτερή-
 ματα. Ὁ ἔρωσ ὑπάρχει ἀνθος ἐφήμερον, τὸ ὅποιον μαραινεῖ
 ἢ παραμιμρὰ πνοή· ἀλλ' ἡ ἀμοιβαία ὑπόληψις τῶν συζύ-
 γων, ἥτις ἔχει βάτιν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας τὰ ἀ-
 γαθὰ, ὑμοιάζει δένδρον τὸ ὅποιον ἀύξάνει κατὰ συνέχειαν,
 καὶ ὅσῳ προχωρεῖ τὴν ἡλικίαν, τόσῳ μακρύτερον ἐκτείνει
 τὰς ρίζας.

(ἀκολουθεῖ.)

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

Περὶ μεθόδων.

Διὰ τῆς διδασκαλίας χορηγοῦνται αἱ ἀναγκαῖαι γνώ-
 σεις πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν διαφορῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώ-
 που· ὅθεν καὶ ἡ διδάκτικὴ εἶναι ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων
 μέσων τῶν πρὸς ἀνατροφήν· τῆς δὲ διδακτικῆς μέσα
 οὐσιώδη εἶναι καὶ οἱ τοῦ διδάσκειν τρόποι, τοὺς ὁποίους ὁ
 διδάσκειλος πρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς τὴν ταχυτέραν
 καὶ εὐστοχωτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Μέθοδος λέγεται ἡ κατὰ τινὰς ἀρχὰς ὠρισμένης καὶ κα-
 τὰ τινὰ ταξιν ἐνέργεια πρὸς κατορθώσιν ἐνὸς σκοποῦ. τρό-
 πος δὲ λέγεται ἡ ποιὰ τάξις, τὴν ὁποίαν τις μεταχειρίζε-
 ται διὰ νὰ βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν μέθοδον.

Ἐμποροῦν δὲ νὰ θεωρηθῶσι διττῶς αἱ μέθοδοι. πρῶτον
 ὡς πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν δυνάμεθα ν' ἀποσχολῶμεν εἰς
 τὸ ἔργον τῶν τοὺς φοιτῶντας μαθητὰς· δεύτερον ὡς πρὸς
 τὸ πῶς μεταδίδωμεν τὰς γνώσεις ἢ διδάσκομεν αὐτούς.

Ἐμπορεῖ τις ν' ἀπασχολῇ τοὺς μαθητὰς ἕνα μετὰ τὸν
 ἄλλον διδάσκων αὐτοὺς ἀλληλοδιαδόχως· ἢ ν' ἀπασχολῇ
 πολλοὺς ἐνταυτῷ διδάσκων αὐτοὺς συγχρόνως· ἐκ τούτου δὲ
 προκύπτουσι καὶ μέθοδοι δύο, ἡ ἀτομικὴ καὶ ἡ ὁμόχρονος.

Ἡ ἀτομικὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καταχρηστικῶς λέγεται
 μέθοδος, οὐδὲ τὴν μεταχειρίζεται πλέον κανεὶς ἄλλος παρὰ
 τοῦ γραμματοδιδασκάλου, οἵτινες διδάσκουσι τὰ παιδία
 τὸ ἀναγινώσκειν εἰς τὰ ὀκτωηχοφάλτηρα· οὗτος δὲ εἶναι ὁ
 χειρότερος καὶ ἀνωφελέστερος εἰς τὰ παιδία τρόπος τοῦ δι-

δάσειν. Διότι, αν υποτεθῆ εἰς διδάσκαλος ἔχων 60 μαθητάς, δὲν δύναται νὰ δώσῃ εἰς τριῶν ὥρῶν διάστημα, πλείοτερον κειρὸν τῶν τριῶν λεπτῶν εἰς καθέναν· ἐν ᾧ δ' ἐπισατῆ τὸν ἕνα διὰ νὰ σπουδάξῃ, οἱ λοιποὶ 59 δὲν κάμνουν τίποτε, ἢ τὸ κάμνουν κακίσα. Τοιαύτη διδασκαλία εἶναι ματαιοπονία φανερά, κατατρίβουσα εἰς μάτην τὸν πολύτιμον καιρὸν τῆς νεολαίας, καὶ τὸ νὰ θελῇ τις νὰ τὴν μεταχειρίζεται πρέπει νὰ ἦναι παντάπασι βάναντος καὶ ἀπαίδευτος.

Διὰ δὲ τῆς ὁμοχρόνου ἀπασχολοῦνται ὅλοι οἱ μαθηταὶ ταυτοχρόνως, ποτὲ μὲν ὑπὸ μόνου τοῦ διδασκάλου διδασκόμενοι, ποτὲ δὲ ὑπὸ τινῶν μαθητῶν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διδασκάλου. Ὅθεν ἡ μὲν πρώτη λέγεται μέθοδος συνδιδασκτικῆ ἢ δὲ δευτέρα ἀλληλοδιδασκτικῆ.

Ἡ συνδιδασκτικὴ εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ σχολεῖα, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν δὲν ὑπερβαίνει τὸν 40 ἢ 50, καὶ ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὸ ν' ἀπασχολῇ ὅλους συγχρόνως ἴσως μόνον ὀλίγοι τινὲς ἀρχάριοι θελοῦν χρειάζεσθαι εἰς ἄλλον καιρὸν διδασκαλίας, ὡς μὴ δυνάμενοι ν' ἀκολουθῶσιν εἰς κάμιν ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσας κλάσεως· ἀλλὰ καὶ τούτους ὁ διδάσκαλος, ἂν δὲν ἔχῃ βοηθὸν, δύναται νὰ διδάσκη διὰ πρωτοσχόλων.

Ἡ δ' ἀλληλοδιδασκτικὴ ἐφαρμόζεται μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰ σχολεῖα, ὅπου φοιτῶσιν ἑκατοντάδες μαθητῶν. Εἶναι ἡ μόνη ἐπιτηδεῖα νὰ διαδίδῃ τὰς ἀναγκαιοτάτας προπαιδευτικὰς γνώσεις εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ μὲ ὀλιγωτάτην δαπάνην χρόνου καὶ χρημάτων καὶ δι' ὀλίγων διδασκάλων. Διότι μὲ ταύτην τὴν μέθοδον ἑκατοντάδες παιδιῶν καταταγμένων εἰς κλάσεις, χωρὶς ὁ ἀμβλὺς τὸν νοῦν καὶ να-

θρὸς μαθητῆς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρόοδον τοῦ ἀγγίσιος καὶ δραστηρίου, ὅλων ὄντων ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ διδασκάλου, μὲ μεγίστην εὐταξίαν, ἡσυχίαν καὶ πειθαρχίαν καταγίνονται ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν, ἀριθμητικὴν, χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἰχνογραφίαν κτλ. Λογαριασμοῦ δὲ ἀριθμοῦς γενομένου εὐρέθη ὅτι, ἴσος ἀριθμὸς παιδιῶν μαθητευομένων μὲ τὴν ἀτομικὴν μέθοδον μόνον σχεδὸν τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, χρειάζεται πολλοὺς διδασκάλους, τετραπλάσιον καιρὸν καὶ εἰκοσάπλάσια ἐξόδα. Ὡς πρὸς τὴν δαπάνην τὴν χρηματικὴν δὲ εἶναι οἰκονομικωτέρα καὶ αὐτῆς τῆς συνδιδασκτικῆς, ἥτις ἀπαιτεῖ καὶ διδασκάλους περισσοτέρους, καὶ εἰς τὸ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν ὑλικὸν περισσώτερα ἐξόδα.

Διὰ τούτους τοὺς λόγους ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ φαίνεται καταλληλοτέρα καὶ συμφερωτέρα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν πτωχῶν λαῶν, οἵτινες οὔτε χρήματα περισσὰ ἔχουν νὰ καταδαπανῶσιν, οὔτε διδασκάλους πολλοὺς εὐρίσκουν νὰ μεταχειρίζωνται. Γίς ἡμᾶς, ἂν καὶ εἰσῆχθῃ ἡ μέθοδος αὕτη ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως, ἐκλονίσθη κατὰ τὸ 1830 ἐπὶ τὸ τελειότερον, καὶ ὅλον ἐτελειοποιημένη διαδίδεται εἰς περισσοτέρους δήμους τοῦ βασιλείου συνηγομένων κατ' αὐτὴν σχολείων τακτικῶν.

Ἄν καὶ ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος ἔχῃ τοικῦτα πλεονακτῆματα ὡς χρησιμωτάτη εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ πλῆθους τῶν μαθητῶν, ἔχει ὁμως καὶ ἐλάττωμα ἐν ὅτι κινδυνεύει νὰ καταντᾷ πολλὰ μηχανῖν, ὡς λέγουσιν οἱ τινες, διότι δι' αὐτῆς δὲν γίνεται ἄλλο εἰμὴ ἀνταλλαγὴ, οὕτως εἰπεῖν, γνώσεων μεταξὺ μόνον τῶν μαθητῶν, καὶ ἔνεκα τούτου φαίνεται ὀλίγον ἐπιτηδεῖα εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν

τῶν μαθητῶν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ἐλάττωμα διορθώνεται, ἂν ὁ διδάσκαλος πρῶτον γυμνάξῃ καλῶς τοὺς πρωτοσχόλους διδάσκων αὐτοὺς ἰδιαιτέρως, ὥστε αὐτοὶ νὰ γνωρίζωσι πολλὰ περισσώτερα ἐκ τῶν μαθημάτων ὅσα μέλλουν νὰ διδάξωσι τοὺς συμμαθητάς· τῶν· καὶ δεύτερον, ἂν ὁ διδάσκαλος κάμνη αὐτὸς τὰς γενικὰς ἐπαναλήψεις ἀλληλοδιαδόχως εἰς ὅλας τὰς τάξεις, γυμνάζων τότε τὰς διανοητικὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν μὲ τὰς ἀσκήσεις, αἵτινες εἶναι μόναι ἐπιτηδεῖαι νὰ καταστήσωσι τὴν διδασκαλίαν γόνιμον. Ἄλλος τρόπος τῆς διορθώσεως αὐτοῦ τοῦ ἐλαττώματος εἶναι τὸ νὰ παραλαμβάνεται διὰ τινὰ μαθήματα καὶ ἡ συνδιδασκτικὴ μέθοδος· εἰς μὲν τὰ μαθηματικῆς ἀναγνώσεως, γραφῆς καὶ ἀριθμητικῆς, καθὼς καὶ εἰς μέρος τοῦ τῆς ἰχθυογραφίας καὶ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὅπου καὶ τι μηχανικὸν εἶναι ἀναπόφευκτον, θέλει μεταχειρίζεσθαι ὁ διδάσκαλος τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον, κάμνων αὐτὸς ὡς εἴπομεν, τὰς γενικὰς ἐπαναλήψεις, καὶ τὰς προγυμνάσεις προσέτι τῶν ἀρχαίων μαθητῶν· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ μαθήματα θέλει μεταχειρίζεσθαι τὴν συνδιδασκτικὴν, διότι αὐτὰ τὰ μαθήματα διδάσκονται οἱ πλέον προχωρημένοι μαθηταὶ τοῦ β' τμήματος τῆς Π. Ταῦτα εἶναι ἤδη διατεταγμένα καὶ πρῆσσονται εἰς τὰ σχολεῖα μὲς ὑπὸ τῶν ἰκανωτέρων δημοδασκάλων, ἀφ' οὗ καιροῦ καὶ ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ καὶ ἡ συνδιδασκτικὴ ἐνεκρίθησαν διὰ Β. Δ.

Ὡς πρὸς τὸ διδάσκειν δὲ ἢ μεταδίδειν γνώσεις εἰς τὸς μαθητευομένους, θεωρούμεναι αἱ μέθοδοι εἶναι κυρίως αἱ ἐφεξῆς· ἡ διαπειρικὴ, ἡ ἀκροαματικὴ, ἡ εὐρητικὴ, ἡ ἐπιτηματικὴ, ἡ ἀναλυτικὴ καὶ ἡ συνθετικὴ· ἀλλὰ περὶ αὐτῶν θέλομεν λαλήσει εἰς τὰ ἐπόμενα.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

Περὶ ἑξαμηνιαίων ἐξετάσεων τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Τὴν ἐβδόμην Μαΐου περὶ τὴν 9 ὥραν π. μ. εὐρέθη ἐν τῷ ἐν Ναυπλίῳ Βασιλικῷ ὄργανοτροφεῖον, διὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐξετάσεων τῆς χειμερινῆς ἑξαμηνίας· εἶδον τὸν διδάσκαλον κύριον Ι. Κ. Βλασσὸν ὅστις ἰσάμενος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Διοικητὴν Ἀργολίδος, καὶ πρὸς τὴν λοιπὴν ὀμῆγειρον (συνισχυμένην ἀπὸ τὸν Δήμαρχον Ναυπλίου καὶ ὅλους τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς τοῦ ὄργανοτροφείου, καὶ ἀπὸ πλῆθος ἐλλογιμῶν καὶ φιλομούστων ἀνδρῶν) ἐξέθεσεν ἐν συνόψει· ὅτι οἱ ὑπότροφοι ὄργανοὶ εἶναι διηρημένοι εἰς τρεῖς τάξεις α', β', καὶ γ'· ἡ πρώτη ἀφ' οὗ τὴν παρελθούσαν ἑξαμηνίαν ἐξετάσθη εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν, σήμερον μέλλει νὰ ἐξετασθῇ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, καὶ γραμματικὴν, εἰς τὰ τέσσαρα πάθη τῶν κλασμάτων καὶ εἰς τὴν καλλιγραφίαν· ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν καὶ ἡ τρίτη εἰς τὴν ἀνάγν. γραφ. καὶ ἀριθ. ὅτι τῶν ὄργανῶν ἐνασχολουμένων τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας εἰς διάφορα τεχνουργεῖα, ὁ καιρὸς δὲν τοῖς ἐπιτρέπει ἵνα προοδεύσωσιν εἰς τὰ μαθήματά των τόσον, ὥστε νὰ εὐχαρισήσωσι τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκπληροῦσι τὰ ἐμπιστευθέντα αὐτῷ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἱερὰ καθήκοντα· καὶ ὅτι ἂν δεῖξωσι δείγματα προόδου, τοῦτο χρεωστῆται εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀγχινοίαν.

καὶ τέλος ἐζητεῖ τὴν συγκατάθεσιν καὶ ἐπιείκειαν τῆς ἀμα-
γύρεως εἰς τὰς ἐπικρίσεις τῆς ἐπομένως ἐπροσκάλεσεν ἕνα
τῶν μαθητῶν κ. Κριεζήν, καὶ ἤρξατο τὴν ἐξέτασιν. Σὰς βε-
βαιῶ δὲ φίλε ὅτι τόσον ἀκριβῶς καὶ εὐσόχως ἀπεκρίθη εἰς
ἐρωτήσεις δυσκόλους, ὥστε ἐξέστησαν οἱ παρευρισκόμενοι, οἵ-
τινες ἔχαιρον καὶ ἠγάλλοντο συλλογιζόμενοι ὅτι νέοι, οἵτι-
νες μέλλουν νὰ διατρέξωσι τὸ σάδιον τοῦ τεχνίτου, θέλουν
εἶσθαι ἐφοδισμένοι μὲ ἰκανὰς γνώσεις· καὶ ὅτι ἀπὸ τοι-
ούτους νέους ἡ πατρίς περιμένει μεγάλας ὠφελείας διὰ τῆς
τελειοποιήσεως τῶν τεχνῶν, τὸ μόνον πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποί-
ον ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐπαισθητὴν ἑλλειψίν· ἀκολούθως ἐξετά-
σθησαν καὶ οἱ λοιποὶ μαθηταὶ κατὰ σειρὰν. καὶ ἅπαντες εὐ-
αρέστησαν τοὺς παρευρεθέντας.

Εἰς τὸ τέλος ὁ διδάσκαλος ἐσύστησε τοὺς ἀξιόους βραβείων
ἐκ μὲν τῆς α'. τάξεως τὸν Γ. Κριεζήν, Γ. Μαντῶν, Μ. Μα-
λικούτην, Κ. Ἀνδρουτσόπουλον, Δημοσθ. Παντζάρην, καὶ
Σταῦρον Ἰωάννου· ἐκ δὲ τῆς δευτέρας τοὺς Α. Μουριάτην,
Γ. Μπούμπουλην, Γ. Μαργελόπουλον, Ἐπαμ. Χαντσαρούλαν,
καὶ Γ. Περσυλάκην· καὶ ἐκ τῆς τρίτης τὸν Π. Παπαθαννα-
σίου, Ι. Μπούμπουρη, καὶ Εὐνοφῶντα Ἀντωνιάδου· Ὁ δὲ διοι-
κητὴς λαβὼν ἐπὶ χεῖρας τὴν γραφίδα ἐζήτησε τὸ κατασχίζον
τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσημειώθησαν
ταῦτα· «Παρευρεθέντες εἰς τὰς δημοσίους ἐξετάσεις τοῦ ἐν τῷ
Β. Ὀρφανοτροφεῖῳ παιδοδιδασκάλου τῆς χειμερινῆς ἐξαμη-
νίας, τελεσθείσας σήμερον, εὐχαριστήθημεν, βεβαιωθέντες διὰ
τὴν ἐπιμέλειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντά του ὁ
διδάσκαλος Κ. Ι. Βλαστός, καὶ διὰ τὰς ἀξίας λόγου ἐπιδό-
σεις, αἵτινες ἀνεφάνησαν εἰς τοὺς μαθητευομένους παιδας »
Ν. Καρῶρης,, Γ. Μ. Ἀντωνόπουλος, Η. Μ. Ἀναστασιάδης.

καὶ Ν. Μαράτος. ὁ δὲ ἐνάρετος καὶ σεβάσμιος ἔφορος ἀπὸ
τὴν ἐχέφρονα καὶ πατρικὴν διεύθυνσιν τοῦ ὀποίου τὸ φι-
λανθρωπικὸν τοῦτο κατὰστημα ἔλαβε καὶ λαμβάνει μεγά-
λας βελτιώσεις ἐξέφρασεν, οὕτω τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς
τὸν διδάσκαλον κ. Ι. Βλαστόν, ὅστις, ὡς γνωρίζετε, εἶναι μαθη-
τῆς τοῦ διδασκαλείου « Τελειωθήσης σὺν Θεῷ τῆς πρώτης
ἐξαμηνίας διὰ τῆς γενοῦσας ἐξετάσεως ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω
μὲ χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην μου τὴν γιγαντιαίαν πρόοδον τῶν
ὀρφανῶν, διὰ τῶν ἀκαμάτων σας προσπαθειῶν καὶ τοῦ ἀόκνου
ζήλου σας, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκτελεῖτε τὰ διδασκαλικά σας χρέη.»

Ταυταῦτη φίλε! ἐσάθη ἡ τελετὴ τῆς ἐξετάσεως ἣτις ἐγένετο
εἰς μίαν λαμπρὰν αἴθουσαν πεποικιλμένην ἀπὸ διάφορα
ἄνθη, ἐπιγραφάς, καὶ εἰκόνας τῶν Α. Α. Μ. Μ. ἐσφρανωμένας·
αὐτῆς δὲ τὴν περιγραφὴν παρακαλῶ νὰ καταχωρήσετε
εἰς τὸν παιδαγωγὸν σας.

Κατὰ τὴν 30 τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου ἐγένετο δημο-
σίως αἱ ἐξαμηνιαῖαι ἐξετάσεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ
δήμου Κορώνης (Πεταλιδίου) ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐπιτοπίων
ἀρχῶν καὶ τῆς διορισθείσης ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς. Ὁ δημο-
διδάσκαλος Ε'. τάξεως κ. Χρ. Ἰωαννίδης ἐξεφώνησεν εἰς
ταύτην τὴν περίστασιν τὸ ἐξῆς, λογιδριον.

Κύριοι! τὸ ἀντικείμενον τῆς σημερινῆς μας συνεδριά-
σεως εἰς τὸ κατὰστημα τοῦτο ἄλλον δὲν εἶναι, εἰμὴ τὸ
νὰ ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς καὶ πληροφορηθῶμεν, ἂν
κατὰ τὰς προσδοκίας τῆς Β. Κυβερνήσεως, ἣτις εὐαργηθεῖ-
σα μὲ ἐδιώρισε δημοδιδάσκαλον τοῦ δήμου Κορώνης, ἡ

επιπροσέτις εἰς ἐμὴν νεολαίαν· δηλ. τὰ ἐπιπλέον τέκνα σας, προώδευσαν εἰς τὰ ὅποια διδάσκονται παρ' ἐμοῦ μαθηματα, κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Ἀνακτος, ὁ ὁποῖος ἔμα ἐπάτησε τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος, ἠδὲ δόκησε νὰ συστήσῃ Β. διδασκαλεῖον διὰ τὴν μόρφωσιν δημοδιδασκάλων ἱκανῶν τοῦ νὰ ἀναδεχθῶσιν ἐγκαίρως τὴν προκαταρκτικὴν ἐκπαίδευσιν. Οἱ νέοι μας εἰς ἀπαλῶν ὀνύων πρέπει νὰ διδασκῶσιν τὰς γνώσεις, τὰς ἐξέσεις, τὰ χρέη καὶ τὰ δικαία, διὰ τῶν ὁποίων θύλου γενῆ ἄξιοι ἕνα κειρὸν νὰ καθέξωσιν τὸν τόπον πολιτισμένου καὶ ἐξευγενισμένου πολίτου Ἑλλήνος. Διδασκόμενοι οὕτω καὶ γνωρίζοντες ὡς ἱερώτερον παντός ἄλλου τὴν τῶν γενικῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων εἰλικρινῆ ὑπεράσπισιν, θύλουσι βαδίζει τὰ ἴχνη τῶν πεφωτισμένων ἔθνων, βελτιοῦντες ἑαυτοὺς ὑπὸ τὸ Β. σκῆπτρον τοῦ Ὁθωνος, διὰ τῆς εὐνομίας, ὁμονοίας καὶ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀμοιβαίας βοήθειας πρὸς συντήρησιν τῆς πολιτικῆς τῶν κοινοῦ καὶ ὑπέρβου.

Συναδελφοὶ Ἄποικοι! ἔχοντες τρανώτατα δείγματα τῆς πρὸς ἡμᾶς Β. εὐμενίας καὶ χάριτος, ἐπειδὴ ἡ διὰ τὴν εὐτυχῆ ἀποκατάστασιν μας εἰς τὸν τόπον τοῦτον πρόνοια τοῦ Βασιλέως μας ἔχειν ἕως τὴν ἀρκετὰ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν γνωστῶν εἰς ὅλους βιηθημάτων, τὰ ὅποια ἐνευσε νὰ χορηγηθῶσιν διὰ τὴν βελτιώσιν καὶ εὐδαιμονίαν μας.

Δι' ὅλα λοιπὸν ταῦτα, καὶ ἐξαιρέτως διὰ τὴν διὰ Β. ἐξόδων διατήρησιν τοῦ σχολείου τούτου, ἀφορῶντος τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων μας, χρεωσθῶμεν νὰ διπλασιάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν μας εἰς τὸν ὑψηλὸν θρόνον

τῆς Μεγαλειότητός του, νὰ δεικνύωμεν σέβας καὶ ὑποταγὴν εἰς ὅλα; ἐν γένει τὰς Β. ἀρχὰς, καὶ ἄκραν εὐπειθειαν εἰς τοὺς νόμους τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

ἔχοντες λοιπὸν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς Β. ταύτας εὐεργεσίας, καὶ νομίζοντες ἑαυτοὺς ἡμῶν χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον, τὸ νὰ φυλάττωμεν εἰς τὰ βῆθη τῆς καρδίας μας ἀνεξάλειπτα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Α.Μ. ἃς εἴμεθα βίβαιοι ὅτι θέλομεν ἔχει πάντοτε πρόθυμον τὸν κοινὸν πατέρα καὶ Βασιλέα μας εἰς τὸ νὰ μᾶς συνδράμῃ μ' ὅλα τὰ βοηθητικὰ μέσα διὰ τὸ τέλος τὸ ὁποῖον συμφικίθημεν. Φθάνει μόνον, νὰ δοθῶμεν καὶ ἡμεῖς ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ νὰ προτιμήσωμεν τὴν φιλεργίαν ἀπὸ τὴν ἀργίαν.

Ἀγαπητοὶ μοι συνδημόται! Εἰς ὅλους ἡμᾶς εἶναι γνωστὰ τὰ αἴτια, ὅσα ἕως τὴν ἀρκετὰ πρὸς τὴν τακτικὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν μου. α.) ὅτι ἀφ' ἧς ἐφθασα ἐνταῦθα, δὲν εἶρον τακτικὸν κατὰσχημα σχολείου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου, καὶ ὅτι ἐξηκολούθουν νὰ διδάσκω τὰ τέκνα σας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σχεδὸν ἐν ἔτος εἰς χειρογράφους πίνακας, ἀνευ γραφείων, ἀββακίων, καὶ λοιπῶν. β.) ὅτι καὶ ἀφοῦ ἐφθασαν τὰ παρὰ τῆς Β. Κυβερνήσεως ἀποσκευάμενα βιβλία κλ. διευξίναμεν ἀκόμη ἀρκετὸν καιρὸν εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν, δι' ἑλλειψιν καταστήματος καταλλήλου, καὶ μόλις ὕσπερ ἀπὸ τούτων προσπαθείας, βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, ἐνοικιάσαμεν τὸ παρὸν δι' ἐν μόνον ἔτος, τοῦ ὁποῖου τ' ἀνγκυαία γραφεῖα καὶ λοιπὰ κατεσκευάσθησαν προσωρινῶς διὰ ἑκατὸν δραχμῶν συνδρομῆς τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἑταιρείας. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ κατὰσχημα διὰ

τὴν μικρὰν χωρητικότητά του, διὰ τὴν πτωχικὴν κατασκευὴν του, καὶ διὰ τὴν τοποθεσίαν του, ὅχι μόνον ἔκαμε νὰ ὑπερέρουν καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα οἱ πλείστοι τῶν μαθητῶν μου, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος πληγωθεὶς ἀπὸ τὸ ψύχος τοῦ χειμῶνος κατέπετα κλινήρης, καὶ ἐκινδύνεον δύο σχεδὸν μῆνας. καὶ γ'.) ὅτι ὑμεῖς οἱ ἴδιοι παρακινούμενοι ἀπὸ οἰκιακᾶς σας ἀνάγκας, καὶ φοβούμενοι τὸ ψύχος ἐμποδίζετε τὰ τέκνα σας ἀπὸ τοῦ ν' ἀκολουθοῦν κατὰ συνέχειαν εἰς τὸ σχολεῖον. Δι' ὅλα ταῦτα, κύριοι, ἡ πρόοδος τῶν τέκνων σας ἕως τῶρα δὲν ἔγινε τόσον σημαντικὴ, οὔτε κατὰ τὰς προσδοκίας τῆς Β. Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐξοδεύει κατὰ μῆνα δι' αὐτὸ ἐννενήκοντα δραχμὰς διὰ μισθοδοσίαν τοῦ δημοδιδασκάλου· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ μυριοποθήτου ἡμῶν Ἀνακτος αἱ εὐχὴ δὲν εἶναι τὸ νὰ δώτῃ πόρον ζωῆς μόνον εἰς ἡμᾶς τοὺς γονεῖς, τὰ δὲ τέκνα μας νὰ παραμεληθῶσιν ἀμαθῆ καὶ ἀνάγνα, διὰ τοῦτο ηὐδόκησε νὰ διατηρηθῆ εἰς τὴν ἀποικίαν τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ πολλοὶ ἄλλοι σημαντικώτεροι καὶ πολυανθρωπότεροι δῆμοι εὐρίσκονται σερμημένοι διδασκάλων. Τοῦτο πρέπει νὰ σᾶς παρακινήσῃ, καὶ παρμαλίσθη τοῦ λοιποῦ, ὅχι μόνον νὰ μὴ ἐμποδίζετε τὰ τέκνα σας ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξακολουθοῦν τακτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ μάλιστα καὶ νὰ τὰ προτρέπετε, καὶ νὰ τὰ ὑποχρεόνετε. Πρὸ πάντων δὲ νὰ λάβετε πρόνοιαν περὶ εὐρυχωροτέρου καταστήματος, ἐπειδὴ βλέπετε ὅτι σὺν Θεῷ πρὸ ὀλίγου ἔκαμον ἀρχὴν νὰ συρρέουσιν νέοι ἀποικιοὶ, καὶ ἀναμριβόλως ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν θέλει αὐξήσῃ, ὥστε τὸ ἀκατάλληλον καὶ στενὸν τοῦτο οἴκημα δὲν θέλει τοὺς χωρέσει.

Ἰμεῖς δὲ, φίλοι μου μαθηταί, τοὺς ὁποίους ἐσυνειθησάμεθα νὰ σᾶς συνκαταφέρωμαι καὶ νὰ σᾶς θεωρῶ ὡς ἀδελφούς μου

γνησίους, παρουσιασθῆτε θαρρᾶλαοὶ σήμερον εἰς τὸ γάδιον τῶν ἐξετάσεων, ὡς ἐπαρουσιάζοντο οἱ πρόγονοί μας πάλαι πρῶτ' εἰς τὸ γάδιον τῆς δόξης, καὶ σπουδάτατε νὰ φανῆτε ἀξιοὶ ἀπόγονοι ἐκείνων, οἵτινες διὰ τῆς σοφίας καὶ ἀνδρείας των ἐδόξασαν καὶ ἀπεθανάτησαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. ὄντες βέβαιοι ὅτι ἔχετε θερμὸν προσάτην καὶ βοηθὸν τὸν φιλόμουσον Ἀνακτὰ μας Ὅθωνα διὰ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν εὐτυχίαν σας πρὸς τὸν ὁποῖον εὐγνωμονοῦντες πάντοτε, ἔχουεν χρέος ἀπαραίτητον νὰ κράζωμεν ὄλοι μεγαλοφώνως καὶ μετὰ χαρᾶς τὸ « ΖΗΤΩ Ο ΘΘΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ».

Μετὰ ταῦτα ἤρχισαν αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὰ ὅσα εἶχαν διδαχθῆ μαθήματα καὶ μετὰ τῶν φοιτῶντων 51 μαθητῶν ἠρίτευσαν 18 εἰς τὰ διάφορα μαθήματα οἷον τῆς Ἀναγνώσεως, Γραφῆς, Ἀριθμητικῆς, Ἱερᾶς Ἱστορίας, Κατηχέσεως, Ἠθικῆς, κλ. Οἵτινες ἔλαβον ἐγγράφως ἀποδείξεις βραβείων, διότι διὰ τὴν πτωχείαν του ὁ δῆμος δὲν ἐδυνήθη νὰ πορισθῆ τι πρὸς βράβειον αὐτῶν.

Τὴν 29 καὶ 30 λήξαντος, πληροφοροῦμεθα ὅτι ἔγινον αἱ ἐπιρικαὶ δημόσιαι ἐξετάσεις 150 περίπου μαθητῶν τοῦ πρὸ δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κ. Ν. Φανδριδῆ δημοτικοῦ εἰς Ἄργος σχολεῖου. Ἐξετασθέντες οἱ εἰρημένοι μαθηταὶ τὸ μὲν Σάββατον, ἀπὸ τὸν πρῶτον ἕως τὸν ἔσχατον, εἰς ὅλα τὰ κατὰ τὸν Νόμον παραδιδόμενα ἐν τῇ Σχολῇ μαθήματα, τὴν δὲ Κυριακὴν οἱ τῆς Ζ' καὶ Η' μόνον κλάσεως εἰς τὰ ἴδια πάλιν μαθήματα δηλ. Καλλιγραφίας, Ἀναγν. Ἀριθμ. Ἱερᾶς Ἱστορίας, καὶ Κατηχέσεως,

γραμ. Ἰχνογ. Γραμματικῆς, Γεωγραφίας, καὶ Ἑλλ. Ἱστορίας εὐδοκίμησαν καὶ εὐχαρίστησαν τὸν Κ. Διοικητὴν Ἀργολίδος καὶ τὰς ἐπιτοπίους ἀρχάς, καθὼς καὶ ὅλον τὸ σὺνβέβησαν ἀπὸ Ναυπλίου καὶ Ἄργου πολυάριθμον ἀκροατήριον.

Οἱ μαθηταὶ διεκρίθησαν καὶ ἄλλοτε διὰ τὰ καλλιγραφίαι καὶ ἰχνογραφήματά των, καὶ τὰ σχεδιάσματα μάλιστα γεωγραφικῶν πινάκων, εἰς τὰ ὅποια τινὲς ἐξαιρέτως ὑπερέχουσι καὶ μαρτυροῦσι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ δημοδιδασκάλου κ. Ν. Φανδρίδου.

Δ. Ο.

Σ Σ. Αὐπούμεθα ὅτι δὲν εἴμεθα εἰς καιρὸν, οὔτε τὸ γεννὸν τοῦ φύλλου μᾶς συγχωρεῖ, νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ἐκτεταμένως περὶ τῶν ἐξαμηνιαίων ἐξετάσεων πολλῶν ἄλλων δημοτικῶν σχολείων οἷον τοῦ τῆς Πύλου, Κυναίθης, Πατρῶν (τῶν ἀρρένων καὶ κορασίων) Αἰγίου, Μεσολογγίου, Κρίσσης, Αἰταλάντης, Ἐρμούπολεως, Κέας, Μυκόνου, Μήλου, Τήνου (τῆς πόλεως ἀρρένων καὶ κορασίων) Αἰγίνης, Ἰδρας Ναυπλίου καὶ ἄλλων, τῶν ὁποίων αἱ ἐξετάσεις ἔδωκαν ἀναντιρρήτα δείγματα προόδου τῆς νεολαίας εἰς τὰ διάφορα μαθήματα.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὅλοι ἐν γενεῇ οἱ δημοδιδασκάλοι, συναισθηκόμενοι τὴν ἀξίαν τοῦ ὁποίου εἶναι ἐπιφορτισμένοι ἔργου, καταβάλλουν τὸ ἀπὸ μέρους των πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ προσπάθειαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐμπιστευμένης εἰς αὐτοὺς νεολαίας ἀξίως τῶν εὐχῶν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Β. Κυβερνήσεως ἥτο ὅμως εὐκαταῖον καὶ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐδείκνυον περισσοτέραν φροντίδα εἰς τὸ νὰ χορηγῶσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διδασκαλίαν μέσα εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους. Τότε καὶ οὗτοι ἐνισχυόμενοι εἰς τὸ ἔργον των, ἤθελον δει-

κνύει καλλιτέρους καὶ περισσοτέρους καρπούς. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀριστευτάντων μαθητῶν δὲν δυνάμεθα ν' ἀποσιωπήσωμεν μίαν μαθήτριαν τοῦ σχολείου Κυναίθης. αὐτὴ ὀνομαζομένη Μαρία Π Ζωγράφου διεκρίθη μεταξὺ τῶν ἀριστευτάντων μαθητῶν διὰ τὰς προόδους τῆς εἰς τὰ διάφορα μαθήματα καὶ ἐξόχως εἰς τὴν Κατήχησιν (τοῦ Δαρβάρου), εἰς τὴν Γεωγραφίαν, Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, καὶ εἰς τὴν Γραμματικὴν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, διδασκόμενη πρὸς καιροῦς, αὐτὸ τὸ σχολεῖον, καὶ ἔχουσα μεγάλην κλίσιν εἰς τὸ νὰ κατασκηθῆ δημοδιδάτκαλος. ἀλλὰ κατ' ἀτυχίαν εἶναι πτωχῶν καὶ ἀπόρων γονέων, ὥστε δὲν δύναται νὰ βοηθηθῆ εἰς ἀπόκτησιν ὅλων τῶν ἀναγκαίων γνώσεων εἰς μίαν δημοδιδάτκαλον καὶ μάλιστα τῶν χειροτεχνημάτων. Ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ Κυναίθης ἤθελε πράξει ἀξιόλογον καὶ ὠφέλιμον ἔργον, ἀν ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῆς τῆς νεάνιδος εἰς ἓν κατάστημα κορασίων, διὰ νὰ τὴν μεταχεισθῆ ἔπειτα διδασκαλον εἰς τὸν τόπον. Ἄν ἐδείκνυεν αὐτὴν τὴν πρόνοιαν ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ, ἴσως καὶ ἡ Κυβέρνησις καθὼς καὶ ἡ Φιλεκαπαιδευτικὴ ἐταιρεία ἤθελαν τὴν συντρέξει εἰς κατόρθωσιν αὐτοῦ τοῦ κοινωφελοῦς σκοποῦ εἰς ὅλην τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Κυναίθης.

Ἰμρος (καθημερινῶς ἀδόμιμος) πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος.

Τὸν Βασιλέα μας τὸν πρῶτον Ὁθωνα σῶσον Θεέ!

Ἀὐτὸς δόξης στέφανον, τὴν τύχην ἄρθονον,

τὸν Βασιλέα μας σῶσον Θεέ.

Τὰ κατὰ ἅπαντα Ἑλλήνων ἀνακτι δὸς ὦ Θεέ!

Τὴν Βασιλείαν τοῦ σήριζον, αὔξησον,
 χρόνους εὐδαίμονας δὸς ὦ Θεέ.
 Θεε· Εὐλόγησον ὑπὸ τὸν Ὅθωνα ὅλους ἡμᾶς!
 Διὰ νὰ ἄγωμεν πάντοτε εὐφρονες,
 τὸν Βασιλέα μας σῶσον Θεέ.

**Ετερος πρὸς αὐτὸν, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς αἰσίας
 του εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως.*

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὑπὲρ σοῦ ὄλ' ἡ Ἑλλάς,
 μὲ χαρὰν ἐκπέμπει, ἀναξ, πρὸς τὸν Ἰψιστον εὐχάς.
 Ἄλλ' αἱ κόραι Ἑλικῶνος ἀπ' τὰ ὕψη Παρνασοῦ,
 μόναι δύνανται ἀξίως εἰς τὰς ὄχθας Ἰλισσοῦ·
 Εἰς τοὺς πόδας τοῦ σοῦ θρόνου νὰ τονίσωσιν ὠδὴν,
 καὶ νὰ ψάλωσιν εὐρύθμως εἰς αὐτὴν τὴν ἑορτήν.
 Νέα θεία ἀρμονία παραστάτης τῶν Μουσῶν,
 σὺ ἀνάπεμψον εὐχὴν μας, ἔλθε, κράζε μεθ' ἡμῶν.
 Βασιλεῦ τῶν Βασιλέων, σὺ δοτῆρ τῶν ἀγαθῶν!
 σέπε Ὅθωνα τὸν πρῶτον Βασιλέα ποθητόν.
 Χάρισε ζωὴν κ' ὑγείαν εἰς τὸν ἀνακτα ἡμῶν,
 κ' εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦ θρόνου δόξης στάδιον λαμπρόν.

**Ἄσμα ἀδόμερον εἰς τὰς δημοσίους ἐξετάσεις.*

Εἰς τὸ γάδιον τῶν φώτων μᾶς ἀνοίγεται ἀγὼν,
 τὸν Θεὸν ζητοῦμεν πρῶτον βοηθὴν καὶ ὁδηγόν.
 Ἡ ταχύτης τῶν προόδων καθ' ἑνὸς μας δὲ δειχθῆ,
 καὶ ὁ ἀξίος τὸ βόδιον τῶν ἐπαίνων δὲ δεχθῆ.
 Τῆς μαθήσεως ὁ δρόμος μακρὸς εἶναι καὶ τραχὺς,
 εἰς λειμῶνας φέρει ὅμως ἀνθηροῦς καὶ εὐτυχεῖς.

**Ετερον.*

Ἦλθεν ἀδελφοί, ἡ ὥρα! καθ' ἣν ἕκατος ἡμῶν,
 πρέπει νὰ δειχθῆ ὅτ' εἶναι φίλος ἀξίος τῶν Μουσῶν.
 Εὐχαρίστησις καὶ σέβας ἐν ταύτῳ μᾶς προσκαλεῖ,
 ἀδελφοί ν' ἀγωνισθῶμεν νὰ φανῶμεν ἱκανοί.
 Νὰ ἀξιωθῶμεν δάφνης, ἀριστείου καὶ τιμῆς,
 ὅσοι εἴμεθα ἐμπράκτως ἀρκετὰ φιλομαθεῖς.

**Βραβεῖα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐται-
 ρείας διὰ τὸ ἔτος 1838 πρὸς ἐνίσχυσιν
 τῶν δημοδιδασκάλων.**

(ἴδε Σελ. 51.)

Ἐκ τῶν διορισθέντων Βραβείων παρὰ τῆς Φιλεκπαιδ:
 ἑταιρείας διὰ τὸ ἔτος 1838 ἐνεκρίθησαν νὰ λάβωσι βρα-
 βεῖον Ἄ τάξεως· ὁ Ἐπαρχ. δημοδιδάσκαλος Αἰγίνης κ.
 Παῦλος Πέππης, ἡ κ. Ἐλένη Πιτταδάκη διδάσκαλος εἰς
 τὸ σχολεῖον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας Β' δὲ τάξεως ὁ
 κ. Α. Καλλίερος πρῶτην δημοδιδάσκαλος Μήλου, ὁ δημοδι-
 δάσκαλος Σιαθου κ. Σ. Κυριακίδης, καὶ ἡ κ. Πολυτίμη Κου-
 σκούρη διδάσκαλος τοῦ ἐν Ναυπλίῳ σχολείου τῶν κορασίων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

χάριν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν
 γονέων.

(Συνέχεια ἴδε σελ 61)

ἌΝΕΜΟΙ. Εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν συμβαίνουσί τινες κινήσεις
 μετατοπιζούσαι τινὰ μέρη αὐτῆς. Αἰτία αὐτῶν τῶν κινή-

σεων είναι τὸ, ὅτι χαλάται ἡ ἰσορροπία ποῦ ποτε τῆς Ἀτμοσφαιρας, ἢ διότι μέρος ἀτμῶν διελύθησαν εἰς βροχὴν, ἢ διότι ἡ θερμοκρασία μιᾶς στήλης ἀέρος μετεβλήθη, ὡς προῆλθέ τι κενὸν ὁποιοῦνδήποτε. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν μία ἄλλη στήλη ἀέρος κινεῖται διὰ τὴν γέμισήν τὸ γινόμενον κενὸν ἐκ ταύτης δὲ τῆς μετατοπίσεως προέρχονται οἱ ἄνεμοι, τῶν ὁποίων ἡ ὄρμη εἶναι, τόσο πλέον μεγαλητέρα ὅσον καὶ ὁ ἐκτοπισθεὶς ἀήρ κινεῖται ταχύτερον. Ὅταν οὗτος διατρέχῃ 24 πόδας εἰς ἓν δεύτερον λεπτόν, ὁ ἄνεμος εἶναι δυνατὸς· ὅταν δὲ 45—50 πόδας, τότε λέγεται καταιγίς ἢ ἀνεμοζάλη· ὅτε δ' εἶναι λαίλαψ ἢ ἀνεμοσρόβιλος, διατρέχει 60—80 ἢ καὶ 120 πόδας εἰς ἓν δεύτερον λ. καὶ τότε ἀνασπᾷ δένδρα καὶ κρημνίζει οἰκίας.

Οἱ ἄνεμοι διαβαίνοντες ἀπὸ ἐκτεταμένης ἐρήμου ἀμμώδεις, καταπυρωμένους ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, πνέουσι καυστηροὶ ἢ πνιγροὶ καὶ ὀλέθριοι, ὀνομαζόμενοι τότε μετ' ἴδια ὀνόματα· οἶον, ὁ Σαμιέλος εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ ὁ Χάμψιν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἵτινες ἀποπνίγουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα.

Οἱ ἄνεμοι εἶναι σταθεροὶ καὶ καθύλικοι, ὅτε καὶ ἡ παράγωγα αὐτοῦς αἰτία εἶναι σταθερά, καὶ πνέουσιν εἰς πολὺ δάστημα τόπου συγχρόνως· ἀλλῶς εἶναι καὶ ὀνομάζονται ἀσταθεῖς καὶ μερικοὶ ἄνεμοι. Οἱ δύο κυριώτεροι σταθεροὶ ἄνεμοι εἶναι οἱ ἐτησίαι· οἱ ὀνομαζόμενοι Ἀ λ ι ζ οἱ καὶ οἱ Μ ο ῦ σ σ ο ν ε ς.

Οἱ πρῶτοι πνέουσι μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀπ' Ἄν. πρὸς Δ. Γεννῶνται δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος τοῦ ἐρχομένου ἀπὸ τοῦ Πόλου διὰ τὴν πληρώσιν τὸ κενὸν τὸ γινόμενον ἐκ τῆς προξενουμένης μεγάλης θερμότητος εἰς τὴν μεταξὺ τῶν τροπι-

κῶν ἀτμοσφαιραν παρὰ τῶν ἡλιακῶν ακτίνων. Ὁ ἀήρ τῶν Πόλων, ἔχων ἐνδόσιμον κινήσεως ἀπ' Ἄρ. πρὸς Μ. δὲν ὑπέκειε παρευθὺς εἰς τὴν περιστροφικὴν κίνησιν, ὅσον τόσον ὀρμητικὴν περὶ τὸν Ἰσημερινόν· ὅθεν κατ' ἀρχὰς κινεῖται βραδύτερον καὶ φαίνεται οὕτω πνέων ἀπ' Ἄν. πρὸς Δ.

Οἱ δὲ Μούσσονες ἐπικρατοῦσι κατὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἔξ μῆνας πνέοντες ἀπὸ τὸ Μ. Δ. μέρος καὶ ἄλλους ἔξ ἀπ' τὸ Ἄρ. Ἄν, ἀλλὰ κατὰ τάξιν ἀντίστροφον πρὸς Ἄρκτον καὶ Μεσημβρίαν τοῦ Ἰσημερινοῦ, πλὴν πολλὰ μικρῶν τινῶν παραλλαγῶν. Ἡ καθολικὴ αἰτία εἶναι ἡ ἀπ' Ἄν. πρὸς Δ. κίνησις, ἥτις συνδυαζομένη μετὰ τὰ ἐκ τῶν παραλίων τῶν Ἠπείρων καὶ τῶν Νήσων αἴτια γεννᾷ ἀποτελέσματα πολλὰ συμπεπλεγμένα.

ΡΕΥΣΤΑ ΑΕΡΟΜΟΡΦΑ. Τὰ ἀόρατα ρευστὰ ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶναι διαχυμένα εἰς τὴν Ἀτμοσφαιραν καὶ εἰς τὰ διάφορα τῆς Γῆς σώματα, παράγουσι τινὰ φαινόμενα ἄξια προσοχῆς. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν μάλιστα καὶ τὸ μαγνητικὸν εἶναι τὰ ἀξιολογώτερα, ὡς διαφέροντα ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Φυσικὴν Γεωγραφίαν.

Ὅτι ἡ ἠλεκτρικὴ ὕλη εἶναι ὑπεράρθονος εἰς τὴν Ἀτμοσφαιραν, μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν κεραυνῶν. Τοῦτο τὸ φοβερὸν μετέωρον δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἠλεκτρικῆς ἐκπυροσκοροτήσεως, τῆς ὁποίας τὸ φῶς εἶναι ἡ ἀ σ τ ρ α π ῆ, ὁ δὲ κρότος ἡ β ρ ο ν τ ῆ.

Ἄλλα φαινόμενα, τῶν ὁποίων αἰτίων νομίζεται ἡ ἠλεκτρικὴ, εἶναι αἱ πύρινα ἰσφαῖραι, τρομερὰ καὶ αἰτὰ μετέωρα, κινούμενα ἐνίοτε μετὰ τὴν ταχύτητα, ὡς διατρέχουσι 5—6 λεύγας καθ' ἓν λεπτόν δεύτερον, δηλαδὴ μ' ὅσον διατρέχει καὶ ἡ Γῆ τὴν τροχίαν τῆς. Συνοδέουσι δ' αἰ-

πὰς κτύποι ἢ βρόντοι, καὶ ἐπιπίπτουσι καὶ πέτραι ἐκ τοῦ ἀέρος, καὶ ὁποῖα λέγονται Ἀερόλιθοι. Οὗτοι δὲ νομίζονται κοινῶς ὅτι εἶναι ἀποσπάματα ἐκ μικρῶν καὶ ἀοράτων Πλανητῶν, περιφερομένων εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀρχὴ τῶν λίθων τούτων εἶναι ἀκόμη ἀβέβαιος.

Τὸ δεύτερον βευστὸν εἶναι τὸ μαγνητικὸν, γνωριζόμενον μόνον ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα του, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ὠρελιμώτατον εἶναι ἡ ἰδιότης τῆς λίθου τῆς ἐπονομαζομένης Μαγνήτιδος. Μία βελὸν μαγνητισμένη, ἂν τεθῆ ἐπὶ τινος σημείου εἰς τρόπον, ὥστε νὰ δύναται ἐπ' αὐτοῦ νὰ σφύρηται ἀνεμποδίστως, ἀπευθύνει πάντοτε τὸ ἓν ἄκρον της πρὸς τὸν Ἀρκτικὸν Πόλον, καὶ τὸ ἕτερον πρὸς τὸν Ἀνταρκτικόν· ὅθεν θετομένη τοιουτοτρόπως μέτα εἰς πυξίδα συστήνεται ἡ λεγομένη ναυτικὴ ἢ μαγνητικὴ πυξίδα (μπουσουλα), τὴν ὁποίαν ἔχουν ὁδηγὸν τοῦ δρόμου των οἱ ναῦται καὶ οἱ ὁδοιπόροι. Ἡ Μαγνητικὴ βελὸν δεικνύει δύο φαινόμενα τὴν ἔκκλισιν αὐτῆς καὶ τὴν ἔγκλισιν. Ἡ μὲν ἔκκλισις συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ βελὸν δὲν ἀπευθύνεται πάντοτε ἀκριβῶς πρὸς τὸν Πόλον, ἢ μ' ἄλλους λόγους, δὲν φέρεται κατὰ τὴν φορὰν τοῦ Μεσημβρινοῦ· ἀλλὰ ἐκκλίνουσα ποτὲ μὲν πρὸς δυσμὰς, ποτὲ δὲ πρὸς ἀνατολάς, παραλλάσσει εἰς διαφόρους τόπους, εἰς διαφόρους καιροὺς τοῦ ἔτους καὶ εἰς διαφόρους προσέτι ὥρας τῆς ἡμέρας· ἀπαντῶνται δὲ ἐπὶ τῆς γῆτινος σφαίρας μέρη, ὅπου ἡ ἔκκλισις εἶναι μηδὲν. Ἡ δ' ἔγκλισις πάλιν εἶναι τοιαύτη· Ἡ βελὸν ἐν ᾧ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν ἴσταται ὀριζόντιος, ἐγκλίνει πρὸς τὴν Γῆν τὴν ἄκραν της τὴν βορείαν. καθ' ὅσον τις πλησιάζει πρὸς τὸν Ἀρκτικὸν Πόλον, ὥστε ὑπ' αὐτὸν τὸν Πόλον

θέλει καταντῆσαι κάθετος εἰς τὸν ὀριζόντα. Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐγκλίνεται ἡ ἀνταρκτικὴ ἄκρα τῆς βελὸνης τῆς· ὅθεν οἱ ναῦται, διὰ νὰ διατηρήσωσιν εἰς τὴν βελὸν τὴν ὀριζόντειον θέσιν της, ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ κολλῶσι μικρὰ τεμάχια κηρίου εἰς τὴν ἀντίθετον ἄκραν.

Περὶ πυριπνόντων ὀρέων.

Τὴν αἰτίαν τῆς ἐκρήξεως τῶν ἡφαιστῆων ὀρέων δὲν θεωροῦσιν ὅλοι οἱ φυσικοὶ καὶ γεωλόγοι ὁμοίως· ἀλλ' ὁ σοφὸς καὶ ἀγαθὸς Βουβαῖος, τοῦ ὑπολοίτου ἀκολουθοῦμεν ἐνταῦθα τὰς ἰδέας, ὅσας ἐφυλάτταμεν ἀκούοντες αὐτοῦ τὸ ἀξιόλογον μάθημα, ἐξηγεῖ τὰ φαινόμενα ταῦτα, καθὼς καὶ τοὺς σεισμούς, μὲ πολὺ μεγαλητέραν πιθανότητα καὶ ἀγχίνουαν.

Κατ' αὐτὸν οἱ ἀναδιδόμενοι ἀπὸ τὰ ἡφαιστῆα ὄρη ἀέρες εἶναι πάντοτε ὁ ὑδρογόνος καθαρὸς, ἀνθρακικὸς ἢ Φεϊκὸς, τὸ Φεϊκόν, ὑδροθεικόν, ὑδροχλωρικόν, καὶ ἀνθρακικόν ὄξύ, ὁ ἄζωτος, τὸ ἀμμώνιον καὶ ὁ ἀτμὸς τοῦ ὕδατος. Ἀλλ' ἡ εἰσοδος μόνη τοῦ ὕδατος εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς ἀρκεῖ νὰ γεννήσῃ ὄλους αὐτοὺς τοὺς ἀέρας· ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ θελεῖ μεταβληθῆ εἰς ἀτμὸν ἀπὸ τὴν κεντρόγειον (*) θερμότητα, ἂν δὲ διαλυθῆ, τότε γίνονται ὑδρογόνος καὶ ὄξυγόνος. Ἀλλὰ τὰ ὕδωρ περι οὗ ὁ λόγος, ἂν προσέρχεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν, περιέχει καὶ μαγειρικὸν ἄλας, τὸ ὁποῖον ἀμέσως θελεῖ δώ-

(*) Ὀνομαζόμενον κεντρόγειον τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐμφωλεῖται καὶ καίει εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν τῶν σοφῶν ἰδέαν.

σει σόδιον καὶ χλωρὸν· ἔπειτα ἐπειδὴ περιέχει διάφορα ἄλλα ἄλατα (μαγνησίαν, ἄσβεστον καὶ σόδα, ὑδροχλωρικήν, θεικὴν, ἀνθρακικήν) προάγονται ἐκ τούτων ὑδρογόνος, ὀξυγόνος, θείου, ἀνθραξ, σόδιον, τίτανος, μαγνήσιον. Ἄν τὸ ὕδωρ ἐξ ἐναντίας προέρχεται ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν, θέλει παρασύρει ἀφεύκτως καὶ ζωϊκὰς καὶ φυτικὰς ὕλας, αἵ ὁποῖαι διαλυόμεναι ἀφίνουσι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἄζωτον, φωσφόρον, ἀμμώνιον, κτλ. Κυρίως ὁμοίως καὶ τῆς θαλάσσης τὸ ὕδωρ περιέχει τὰ αὐτὰ στοιχεῖα, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν θαλάσσαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν γῆν, εὐρίσκονται καὶ φυτὰ καὶ ζῶα ὁμοίως· τέλος τὸ ὕδωρ τοῦτο φέρει καὶ διάφορα μεταλλικὰ μόρια καὶ ἀτμοσφαιρικὸν αἶρα.

Εἰς τοὺς μυχούς ἄρα τῆς γῆς, ὡς εἰς χημικὸν ἐργαστήριον, γίνονται διάφοραι διαλύσεις καὶ συνθέσεις ὄλων τῶν σωματικῶν τούτων, καὶ ἐπειδὴ τὸ πῦρ καίει ἀκατάπαυστον καὶ ὅλα τὰ στοιχεῖα εὐρίσκονται ἔτοιμα, γεννῶνται ὅλοι οἱ αἶρες· ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἀναδίδονται ἀπὸ τῶν ἡφαιστεια ὄρη.

Ἄν ἠθέλομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα καὶ τεχνικώτερον, ἦτον εὐκόλον ν' ἀποδειχθῆ ὅτι ἡ ἠλεκτρικὴ δύναμις ἐνεργεῖ πολὺ εἰς τὴν προκειμένην μεταβολὴν, καὶ τὰ μέταλλα, μάλιστα δὲ ὁ σίδηρος, ὄχι ὀλιγώτερον, ζητοῦντα πάντοτε νὰ ἐνωθῶσι μὲ τὸν ὀξυγόνον.

Ἀλλὰ πῶς τὸ ὕδωρ εἰσχωρεῖ εἰς τῆς γῆς τὰ σπλάγγνα; Κάνεις βέβαια δὲν δύναται ν' ἀμφισβᾷ ὅτι τοῦτο γίνετα' διὰ τῶν σχιμάδων, ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι παντοῦ γεμάτη, καὶ τῶν ὁποίων τὸν ἀριθμὸν αὐξάνουσι πᾶσαν ἡμέραν οἱ σεισμοί.

Τὰ πλεοῦτερα πυρίπνοα ὄρη εὐρίσκονται παράλια καὶ εἰς νήσους, καθὼς τῆς Μήλου καὶ Θήρας. Ἡ περίστυξις αὕτη

ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἐνεργεῖ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν σύστασιν τῶν διαφόρων αἰθρῶν. Ὁ Κομβόλδ περιέγραψε πυρίπνοα ὄρη εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν· ἀλλὰ ποτὲ λάβα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐκχύνεται· ἐξ ἐναντίας ὑπὲρ τὰ 100 εὐρίσκονται εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἀσίας, πᾶμπολα εἰς τὰς νήσους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, τὰ ὁποῖα ἀναρρίπτουσι λάβαν. Ἡ ἐκτεταμένη σειρὰ τῶν Κορδιλιέρων ὄρεων τῆς Ἀμερικῆς ἔχει γεμάτην τὴν κορυφὴν ἀπὸ τὰ πυρίπνοα ταῦτα σώματα.

Τὰ ἡφαιστεια βουνὰ συνέχονται πολλάκις ὑπὸ κάτω τῆς γῆς τὸ ἐν μὲ τὸ ἄλλο· ὅθεν εἰς τὸ ὄρος Βουλτοῦρ ἀκούεται ὑπόγειος καὶ κωφὸς ἤχος, ὅταν τὸ Ὀυεσσοῦιον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου χωρίζεται διὰ μικρᾶς λίμνης θερμὸ ὕδατος, εὐρίσκηται εἰς ἔκρηξιν, ἂν καὶ τὸ πρῶτον ἔπαυσε πρὸ πολλῶν αἰῶνων νὰ ἐξεραῖ μύδρους καὶ φλόγας.

Ὅσα λοιπὸν ἡφαιστεια φαίνονται μακρὰν τῆς θαλάσσης δὲν ῥίπτουσι ποτὲ λάβαν, ἀλλὰ κοιωνοῦσι μὲ ἄλλα, τὰ ὁποῖα, εἶχον αὐτὴν τὴν ιδιότητα. Τοιαῦτα εὐρίσκονται εἰς τὸ μέσον τῆς Γαλλίας καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας.

Νομίζομεν περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἀναφυσώμενοι μὲ τὴν ὄρην οἱ διάφοροι αἶρες, ἀναγκάτως πρέπει νὰ ἀνασύρωσιν εἰς τὴν βιαίαν αὐτῶν ἐξοδὸν ὕλας καὶ ἄλλας οὐσίαις, τὰς ὁποίας ἀπαριθμήσαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διατριβῆς ταύτης.

(Ἐκ τῆς Ἀνθολογίας τῶν κοινοφελῶν γνώσεων.)

Τὸ ἐκ τῆς παιδείας κοινὸν ὄφελος.

Κανὲν ἄλλο θεϊότερον οὐδ' ἀγιώτερον βούλευμα, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ βουλευθῆ εἰμὴ περὶ παιδείας ἐκ τοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ οικείων (1). Ἄλλ' ὄχι μόνον ἀγιώτερον, ἀλλὰ καὶ συμφερώτερον πρὸς καθ' ἓνα ἡ μῶν ἰδίως καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν κοινῶς δὲν δυνάμεθα νὰ βουλευθῶμεν οὐδὲ νὰ πράξωμεν. Ὁ μαθητευόμενος εἰς τὰ σχολεῖα θέλει διδαχθῆ τὰ πρὸς θεόν, τὰ πρὸς ἑαυτὸν, τὰ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὰ πρὸς τὴν κοινωνίαν καθήκοντα αὐτοῦ. Θέλει ἀποκτήσει καὶ τινὰς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι μέλλουν νὰ τὸν ὀδηγήσωσιν ὄχι μόνον εἰς τὸ νὰ ζῆ φρονίμως καὶ τιμίως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ἐκτελῆ καὶ τὰ τοῦ ἐπαγγέλματος, τὸ ὁποῖον θέλει μετελθεῖ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, πολὺ καλλήτερα παρὰ τὸν παντάσασιν ἀμαθῆ καὶ ἀπαιδευτον ἐπομένως θέλει εἶσθαι εὐσεβέστερος χριστιανός, καλλήτερος υἱός, σύζυγος, πατήρ, φίλος, πολίτης, συνετώτερος ἄρχων, τεχνικώτερος καὶ εὐπορώτερος γεωργός ἢ τεχνίτης. κτλ.

Ὅτι συμφέρει εἰς τοὺς γονεῖς νὰ ἔχωσιν υἱούς προκομμένους, τοὐλάχιστον ἀναλόγως μὲ τὴν κατάστασιν τῶν τὴν κοινωνικὴν, τοῦτο κατανοεῖται καὶ ὁμολογεῖται παρὰ πάντων· ἀλλὰ μήπως τὸ νὰ ἔχωμεν καθεὶς συγγενῆ, φίλον ἢ γείτονα καὶ συμπολίτας φωτισμένους μᾶς εἶναι ἀσύμφορον; Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ σειρά βοθητῶν, τὰς ὁποίας συναλλάσσωμεν πρὸς ἀλλήλους πολιτευόμενοι κατὰ

(1) Πλατ. ἐν Θιάγγει § 2.

νόμον καὶ ὑπὸ νόμου; ὅθεν λέγεται βίος κοινωνικός καὶ πολιτικός. καὶ ὁ μὴ ἔχων χρεῖαν παρ' ἄλλου ὁμοίου αὐτοῦ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὁ τοιοῦτος δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἦναι ἄνθρωπος, ἀλλὰ θηρίον ἢ θεός (1). Ἀφοῦ δ' ὁμολογῶμεν ὅτι ἔχομεν χρεῖαν ὁ εἰς τῆς ἀπὸ τοῦ ἄλλου βοθηθείας, ἔπεται ὅτι καὶ βοήθειαν πλειοτέραν εἰς τὰς ἀνάγκας μᾶς ἐλπίζομεν νὰ εὐρωμεν ζῶντες μεταξὺ συγγενῶν καὶ συμπολιτῶν προκομενεστέρων καὶ εὐπορωτέρων, ἢ μεταξὺ ἀμαθῶν ἀναξίων καὶ πτωχῶν.

Συμφέρον λοιπὸν ἔχομεν καὶ χρεός ἱερώτατον καὶ παρὰ τῆς ἱεράς ἡμῶν πίστεως παραγγελλόμενον καὶ παρὰ τῆς ἠθικῆς διδασκόμενον, τὸ νὰ βελτιώνωμεν ἑαυτοὺς διὰ τῆς παιδείας καὶ νὰ συντρέχωμεν, ὅπως δυνάμεθα, εἰς βελτίωσιν, ὄχι μόνον τῶν υἱῶν, τῶν ἀδελφῶν, τῶν συγγενῶν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ συμπολίτου καὶ τοῦ πλησίον. Τοῦτο εἶναι τὸ τῆς ἐντολῆς· « Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. »

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ.

Ὁ Μάρτιος μὴν, καθὼς ἐκ τοῦ ὀνοματός του καταφαίνεται, ἦτο καθιερωμένος εἰς τὸν θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην. Ὁ Ῥώμιλος λεγόμενος υἱὸς τοῦ Ἄρεως καθιέρωσεν εἰς τοῦτον τὸν θεὸν τὸν μῆνα Μάρτιον, καὶ ἔταξεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ

(1) Ὁ δὲ μὴ δυνάμενος κοινωνεῖν, ἢ μηδὲν δεόμενος δι' αὐτῶν... θηρίον ἐστὶν ἢ θεός. Ἀριστοτ. Πολιτ. Βιβλ. Α', κεφ. β', 12.

Έτους· ἀλλ' ὁ Νουμάς ὕστερον τὸν ἕκαυτε δεύτερον προτάξας τὸν ἰανουάριον, καθὼς εἶπομεν, ἔπειτα δὲ ὁ Ἰούλιος Καίσαρ Θέσας τὸν Φεβρουάριον δεύτερον, ἔδωκε τὸν τρίτον τόπον εἰς τὸν Μάρτιον (ἴδε ἀρ. 3 τοῦ παρόντος).

Μαρτίου 25 ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου ἑορτὴ λαμπρά καὶ χαρμύσινος τελευτήσασα ὑπὸ ὄλων τῶν χριστιανῶν λαῶν πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν εὐγγελίσθη ἡ Ἀειπάρθενος Μαρία, ὅτι δι' αὐτῆς θείας ἐνεργηθῆ ὑπερφυῶς τὸ μυστήριον τῆς παρὰ Θεοῦ ὑποσχεθείσης ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(25 Μαρτίου 1821. Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἔλαβαν τὰ ὄπλα συμφώνως οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος Ἕλληνας διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, ὑπὸ τὸν ὅποιον ἐδασανίζοντο ὀλοκλήρους αἰῶνας. Ἀρ' οὐ ἐπολέμησαν 8 περίπου ἔτη, μαχόμενοι ἡρωϊκῶς μὲ ἀνκρήμητον πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς, κατῴρθωσαν τέλος πάντων ν' ἀνικτήσωσι τὴν γῆν τῶν πατέρων των, θεία συνάρσει, καὶ νὰ ἴδωσιν ἕως τέλους τοὺς ἀγῶνας των ἐσφρανωμένους μὲ σέμμα βασιλείας ἀνεξαρτητοῦ. Κατὰ τὸ 1838 ἐθεσπίσθη παρὰ τοῦ φιλλολόου καὶ Σ. ἡμῶν Βασιλέως Ὁθωνος νὰ πανηγυρίζεται πανδημῶς ἡ ἡμέρα αὕτη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὡς ἑορτὴ Ἐθνικὴ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀπολυτρώσεως.)

16 Μαρτίου 1827 ἔγινεν ἡ ἔνωσις τῶν πληρεξουσίων τοῦ ἔθνους, καὶ συνεκροτήθη ἡ ἐν Τροιζῆνι γ' ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις.

Ἀπρίλιος, ὁ τέταρτος τοῦ ἔτους μῆν, ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ

Λατινικοῦ aperire (ἀνοίγειν), διότι ἡ γῆ, ἀνοίγουσα τρόπον τινὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς, δίδει τὸν νέον ὄπον εἰς τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτὰ, διὰ τοῦ ὁποίου ζωογονούμενα γολίζονται μὲ νέαν βλάστησιν. Ὅθεν καὶ ἡ ἐποχὴ αὕτη τοῦ ἔτους ὀνομάζεται κοινῶς ἀνοιξίς.

16 Ἀπριλίου 1826, ἡ πτώσις τοῦ Μεσολογγίου.

Ἡ πόλις αὕτη περιτειχισθεῖσα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔθνικοῦ ἀγῶνος μὲ ἐν τεῖχος ἀδύνατον καὶ μὲ μερικὸς προμαχῶνας, ἐγρημάτῃσεν διὰ 5 ὀλόκληρα ἔτη τὸ καταφύγιον ὅλης τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ προπύργιον τῆς Πελοποννήσου. Οἱ ἐν αὐτῷ ἡρωϊκώτατα μαχόμενοι ἀπέκρουσαν πολλὰς προτοβολὰς καὶ πολιορκίας τῶν ἐχθρῶν· ἀλλὰ τέλος γενὰ πολιορκούμενοι ὑπὸ πολυαριθμῶν τούρκων καὶ Ἀράβων διὰ ξηραῆς καὶ θαλάσσης, καὶ μὴ λαμβάνοντές ποθεν βοήθειαν καὶ ζωοτροφίας, ἠναγκάσθησαν ἀπὸ τὴν πείναν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ φρούριον, ἀνοίξαντες δρόμον διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας. Εἰς κανὲν ἄλλο φρούριον δὲν ἀντεστάθησαν τόσον καιρὸν οἱ Ἕλληνας, μήτε ἐπροξένησαν τόσην φθορὰν εἰς τοὺς πολιορκοῦντας ἐχθροὺς, ὡς οἱ ἐν Μεσολογγίῳ εὐρεθέντες ἀποκλεισμένοι.

4 Ἀπριλίου 1827 ἐψηφίσθη ἀπὸ τὴν Γ' Ἐθνικὴν συνέλευσιν Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ὁ Ι. Α. Καποδίστριας.

Κατὰ τοῦτον τὸν μῆνα τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἔγινεν διάφορα ἔνδοξοι μάχαι ἐναντίον τῶν τούρκων εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀττικῆς κατὰ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ Φάληρον, καὶ εἰς μίαν τοῦ

των τὴν 22 Ἀπριλίου μαχόμενος ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς τῆς τσερεῆς Ἑλλάδος Γ. Καραϊσκάκης κοντὰ εἰς τὸ μέρος, ὅπου τὴν σήμερον εἶναι ὠκοδομημένος ὁ τάφος του.

23—26 Ἀπριλίου 1837 ἔγιναν αἱ κατὰ τὸν Βῶλον καὶ Τρίκερην ναυμαχίαι κατὰ τῶν Τούρκων ἀπὸ τὴν ὀδηγουμένην ὑπὸ τοῦ κυρίου Φ. Α. Ἄσυγκος μοίραν. Εἰς τὴν ἔνδοξον ταύτην μάχην ἐκυριεύθησαν παρὰ τῶν ἡμετέρων 5 τουρκικὰ δικάταρτα πλοῖα καὶ ἐκάησαν τρία, ἐκ τῶν ὑποίων τὸ ἓν εἰς Τρίκερην ἐκάη μὲ θάλας κανονίων μὲ ζημίαν τριῶν μὲν ἀνδρῶν μόνον φονευθέντων ἐκ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς μοίρας, πολλῶν δὲ τούρκων κατὰ ζηράν καὶ θάλασσαν.

Εἰδοποιήσις.

Εἰδοποιῶνται οἱ Κ.Κ. συνδρομηταὶ τοῦ παρόντος συγγράμματος καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι, ὅτι ἀντὶ τοῦ κ.Κ. Μπογιαντζόγλου μετατεθέντος ἀντικαταστήσαμεν εἰς Πάτρας τὸν κύριον Παππὰ Γεώργιον Φωτόπουλον δημοδιδάσκαλον τοῦ σχολείου τῶν κορασίων ἀντιπρόσωπόν μας, ὅθεν κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν λεγομένων μας εἰς Σελ. 32, τοῦ ἀριθ. 1—2 τοῦ παρόντος συγγράμματος τοῦ λοιποῦ θέλουσι διευθύνει πρὸς αὐτὸν τὰς συνδρομὰς των καὶ ὅσας ἄλλας ἀπαιτήσεις ἔχουν ἀπὸ ἡμῶν.

Ο Συντάκτης ΗΛΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΗΜΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
 Η ΑΓΛΩΗ ΤΥΧΗ.
